

ARSENIE
MONAHUL

ÎN TRE
DUMNEZEU
ȘI ROCK'N'ROLL

PREȘA

ARSENIE
MONAHUL

ÎNTRE
DUMNEZEU
ȘI ROCK'N'ROLL

traducere din limba sârbă
Ionuț și Sladjana Gurgu

tipărită cu binecuvântarea
**PREASFINȚITULUI
PĂRINTE GALACTION**

Episcopul Alexandriei și
Teleormanului

București 7520/2012

AM VRUT LIBERTATEA ȘI AM AJUNS ROBI

AMINTIRI ȘI EXTRASE DIN JURNALUL UNUI MONAH DESPRE
CEL MAI IUBIT PRIETEN AL SĂU DIN TINEREȚE, PICTORUL
DUȘAN „GHERA” GHERZICI, PEA DEVREME PLECAT DINTRE
NOI, ȘI ÎNCĂ DESPRE DUMNEZEU, SUFLET, BISERICĂ, ARTA
CONTEMPORANĂ ȘI VREMURILE ÎN CARE TRĂIM

Ce-i muzica? O trăire a sufletului? O creație artistică? Un mod de viață? Asta-i prima întrebare pe care-o ridicăm înainte de-a începe povestea lungă și dramatică a Rock'n'roll-ului. Căci numai răspunsul la întrebarea asta ne va da cheia înțelegerii neobișnuitului experiment spiritual numit Rock'n'roll.

Fără îndoială, muzica este trăire. Și una din cele mai fine trăiri țâșnite din sufletul omenesc. Ne gândim, spunând acestea, atât la procesul de creație al compozitorilor, cât și la receptarea muzicii de către ascultători. Muzica vine din adâncurile ființei omenești și se întoarce în ele.

Și, firește, muzica este creație. Cea mai înaltă dintre creațiile omenești. Dintre toate artele, poate cea mai desăvârșită, mai intimă și mai puternică. Asemenea, cei care o ascultă sânt mai ales oameni cu o sensibilitate rară, cu o așezare emoțională oșebită, căci muzica va cauta mereu sufletele blânde. Ce putem spune însă despre muzica modernă, a cărei agresivitate este cel mai bun indicator al stricării sufletești prin care a trecut omului contemporan...

Un lucru este sigur. În fața muzicii, nu putem rămâne indiferenți. Nimeni nu poate spune vreodată despre vreo creație muzicală că ar fi neutră din punct de vedere al emoțiilor transmise. Căci orice melodie aduce cu sine lumea spirituală a creatorului ei,

1. Text apărut în Pravoslavlie – Revista Bisericii Ortodoxe Sârbe, nr. 939, semnat de Boško Obradovici.

mişcărilor lăuntrice ale cugetului său și trăirile inimii sale. Și iată cum muzica ajunge să modeleze duhul unui întreg popor. Cu toții sântem muzica pe care-o ascultăm: îi respirăm duhul, tindem către idealurile pe care ni le oferă și vibrăm la trăirile ascunse în ea. Dar o muzică născută pe alte meleaguri, nu aduce ea ceva străin cu sine? De bună seamă, căci nu vine singură, ci poartă ca-ntr'un căuș întreaga-i cultură de proveniență, asemenea și ritmurile sufletești ale creatorilor ei.

Cu toții știm că muzica națională este o importantă caracteristică a identității fiecărui popor. Să nu uităm, așadar, că unul din cei mai mari poeți Sârbi ai secolului XX, Momcilo Nastasievici, vorbea despre însemnătatea muzicii ca despre un stâlp de temelie al identității naționale și, în eseurile sale, descoperea existența „melodicității materne.” Muzica la care-ți saltă inima, aceea-i patria ta.

Și inima generațiilor noastre de astăzi la ce muzică saltă acum?

Ce ascultăm?

Turbo-folk,² în topuri încă din anii '90, este consecința firească și expresia fidelă a destrămării vieții noastre sociale, din cauza pierderii conștiinței naționale sub comunism, erodării sistemului de valori, necunoașterii propriilor tradiții muzicale, precum și schimbării perspectivei asupra lumii survenită în post-comunism. Cultul câștigului rapid, femeilor ușoare și distracțiilor superficiale, „eroii” zilelor

2. Turbo-folk - un fel de manele. (n.trad.)

noastre, mafioții și manelistele, năvălirea necontrolată a ritmurilor străine văzute în mod greșit ca muzică populară, toate acestea ne-au pervertit și desfigurat gustul în asemenea măsură, încât am avea nevoie acum de mulți ani de postire muzicală și curățire doar ca să ne venim în fire.

În al doilea rând, avem fuga, oarecum îndreptățită, de „ofertele” autohtone mai sus pomenite spre tot felul de topuri muzicale Occidentale, mai frumos ambalate, dar nu mai puțin lipsite de substanță, care ajung la rândul lor să întipărească în sufletul tineretului nostru noi matrici mentale. Astăzi, *Rock'n'roll*-ul este un „tataie” trecut bine de 50 de ani, demult șifonat de vreme. Muzica nouă a ajuns cu mult mai departe, cu mai mare viteză și spre un mai deplin nonsens. Căci, asemenea vremurilor pe care le trăim, și ritmurile muzicale devin din ce în ce mai accelerate, până când ne vor sări timpanele. Abia atunci, probabil, după ce totul se va opri, vom mai putea trăi întoarcerea armoniei.

În al treilea rând, vedem că muzica clasică, romanțele și muzica contemporană de calitate sânt atât de greu de regăsit pe harta culturală a Serbiei, din pricină că am avea nevoie nu doar de artiști serioși, ci și de un public serios. Partea bună din toată istoria asta este că trăim în zilele noastre o adevărată reînviere a muzicii duhovnicești și a celei tradiționale și deja gustăm din roadele lor de cea mai bună calitate. Iată cum, într'un fel modern, se înnoiește moștenirea noastră muzicală. Și nu s'ar fi ajuns aici, dacă nu s'ar fi petrecut întâi în societate un proces de reînnoire duhovnicească, care și-a căutat neîndoielnic și forma de expresie artistică.

Atunci, la ce bun să mai discutăm acum de Rock'n'roll când, în zilele noastre, narcomania e la fel de mult prezentă și în turbo-folk, și în tehno? Pentru că toate acestea sânt doar sub-produsele (*by product*) unei civilizații ce caută stimulenți chimici ca să fugă de nonsensul vieții lor și să atingă un „rai artificial.” În timp ce Rock'n'roll-ul a fost, paradoxal, cel care s'a revoltat împotriva acestei civilizații, dar și cel mai bun purtător de cuvânt al absurdului ei.

Să fie oare întâmplător că istoria Rock'n'roll-ului începe odată cu marea schimbare spirituală din anii '60, ai secolului XX când civilizația Apuseană a vrut să rupă definitiv legăturile cu identitatea ei Creștină? Putem înțelege oare rock-ul fără înțelegerea revoluției sexuale și a tuturor celorlalte revoluții ale epocii moderne? Sloganuri precum „*Sex, Drugs & Rock'n'roll*” și „*Live fast, die young and leave a good-looking corpse,*” au un mesaj limpede. Rock-ul autohton se deosebea totuși de cel străin prin faptul că promova mult mai puțin satanism, dar tot la fel de multă promiscuitate și droguri. Rock-ul autohton a fost acceptat de puterea comunistă ca să canalizeze convenabil revolta tineretului, care astfel, din interioriul sistemului, putea fi mai ușor de controlat. La noi, la fel ca în Occident, această revoltă și-a depus armele în industria divertismentului și a marilor câștiguri, din ea rămânând doar jucarea rolului de revoltă, adică o formă goală, lipsită de orice conținut.

Ortodoxie și Rock'n'roll

Este Rock'n'roll-ul ceva mai mult decât o simplă muzică? Ajunge să se transforme, din simplu gen

muzical, într'o ideologie? Să impună un mod de viață?

Că este un curent muzical, este indiscutabil, căci gusturile nu se discută. Că este o revoltă tinerească și un mod de distracție – este, asemenea, de înțeles, căci floarea vârstei își cere prețul ei. Însă problema se pune în momentul în care din Rock'n'roll se face o ideologie, o nouă concepție asupra lumii, care ne propune modelul ei de viață. Căci astfel începe ruptura de morala tradițională și acceptarea unei vieți fără responsabilități față de căsătorie și față de familie, de unde se ajunge la distrugerea treptată a persoanei, toate sub stindardul câștigării unui sens existențial superior.

Ca mod de viață, să-l analizăm mai îndeaproape. Poate fi ascultată muzica Rock'n'roll fără stimulenți artificiali? Alcoolul, drogurile și desfrâul sânt subînțelești ca fiind tovarășii de nedespărțit ai vieții din spatele scenei Rock'n'roll. Se știe că drogurile au găsit mai întâi în lumea Rock'n'roll primii mari consumatori și susținători. Dar este oare acest lucru o regulă, sau o excepție? Putem, prin urmare, să legăm Rock'n'roll-ul și de un fel de viață moral? Îl putem oare apropia de Ortodoxie? Putem asculta muzică Rock'n'roll fiind Creștini ortodocși?

În literatura Ortodoxă Sârbă, întâlnim două răspunsuri la această întrebare: unul care exclude orice punct comun între Ortodoxie și Rock'n'roll, și altul care găsește legături. Prima opinie susține că Ortodoxia și Rock'n'roll-ul sânt două lumi diametral opuse, promovând două sisteme valorice aflate la antipod, motiv pentru care nu se pot, în nici un caz, împăca. Ieșirea din dilemă trebuie făcută prin aban-

donarea modului de viață Rock'n'roll și întoarcerea la Ortodoxie. Căci, să luăm aminte, din întâlnirea și amestecarea cu Rock'n'roll-ul, Ortodoxia nu are nimic de câștigat, ci numai de pierdut. Și, mai ales, să nu uităm că nu Ortodoxia este cea care ar trebui să-și caute o formă de expresie în muzica Rock'n'roll, ci rockerii sânt aceia care ar trebui să-și lase muzica lor și să pătrundă în lumea muzicii duhovnicești și a cântărilor psaltice.

Cea de-a doua opinie lasă totuși loc de întâlnire Ortodoxiei cu Rock'n'roll-ul. Din punctul acesta de vedere, Rock'n'roll nu este doar o filosofie de viață ce se leapădă de Dumnezeu, ci este o expresie a întregii tragedii a omenirii care și-a pierdut sensul vieții și care, paradoxal, îl caută tocmai în acest fel. Rock'n'roll-ul face asta mai ales prin proprii rebeli și căutători de Dumnezeu, nemulțumiți de lumea pus-tiită în care trăiesc. Încununarea acestei abordări în muzică a fost producerea albumului „Mai presus de Răsărit și de Apus,”³ care a încercat să dea o formă muzicală nouă unui conținut Ortodox. Nu este aici nici timpul, nici locul să discutăm despre valoarea acestui proiect, dar este important să observăm că o asemenea inițiativă a cutremurat serios ideologia care se credea singura stăpână peste Rock'n'roll. În cadrul Bisericii noastre, interesul asupra acestei teme nu-i deloc întâmplător. Iată câteva motive se-

3. „Mai presus de Răsărit și de Apus” este un album lansat în anul 2001, conținând treisprezece piese pe versurile Sfântului Nicolae Velimirovci cântate de artiști celebri de muzică rock Sârbească. Albumul a fost editat de Ieromonahul Iovan Ciulibrk, cu binecuvântarea Mitropolitului Amfilohie Radovici al Muntenegrului. (n.red.)

rioase. Primul este numărul mare de tineri, acum în Biserică, veniți din lumea rock-ului. Să fie oare întâmplător că tocmai aceste suflete au căutat și au ajuns până la porțile Bisericii? Chiar ar merita făcută o analiză (procentuală) legată de tipul de muzică ascultat de cei care s’au întors în ultimul timp în Biserică.

Al doilea motiv este că partea cea mai bună a rock-ului este nemulțumirea permanentă pe care-o are în fața răspunsurilor superficiale pe care lumea le dă celor mai importante întrebări despre viață și faptul că-și propune să caute până la rezolvare problemele care-l macină. În această căutare stă, firește, și calea pierzaniei, pe care mulți s’au dus, dar și calea spre Viață, spre Credință, pe care iarăși mulți dintre ei se află.

Și, în cele din urmă, câteva din mănăstirile noastre sânt astăzi locuri de lecuire pentru cei dependenți de droguri. Nici un om chibzuit nu poate nega că, fără găsirea unei așezări duhovnicești și a unei comuniuni de dragoste, este aproape cu neputință pentru cineva să se desprindă de această boală.

O mărturie personală

M’am hotărât să scriu acest articol datorită cărții „Între Dumnezeu și Rock’n’roll” apărută cu binecuvântarea Preasfinției Sale Artemie, Episcopul Rașkăi și Prizrenului și sub îngrijirea Mănăstirii Țârna Reka. În carte sânt înfățișate, așa cum sântem anunțați și în subtitlu, *amintiri și extrase din jurnalul unui monah despre cel mai iubit prieten al său din tinerețe, pictorul Dușan „Ghera” Gherzici, prea devreme plecat dintre noi,*

și încă despre Dumnezeu, suflet, Biserică, arta contemporană și vremurile în care trăim. Până acum, cea mai bună recenzie asupra ei îi aparține lui Aleksander Marici, poet din Kralievo:

„Cartea de față este o mărturie despre apogeul și agonia generației Rock’n’roll. Este povestea văzută prin ochii unui participant activ la întâmplările petrecute în cercurile artistice ale anilor ‘80 și începutul anilor ‘90. În același timp, cartea este și o spovedanie publică ce ne duce cu gândul la primele veacuri ale Creștinismului, când credincioșii se măturiseau în fața întregii Bisericii. Este mulțumire adusă lui Dumnezeu pentru propria-i izbăvire și luptă plină de însuflețire pentru iertarea păcatelor unei întregi generații care a avut de suferit în prăpăstiile narcomaniei. Mai este și cugetare asupra unor întrebări esențiale ale artistului și asupra rostului artei în general. Găsim în paginile ei multe răspunsuri și sfaturi practice despre cum să te ferești de stimulenții artificiali, precum și rugăciuni de o forță lirică deosebită, pline de sinceritate. Această carte poartă în sine istoria unui micro-cosmos lovit de o macrotragedie. Asemenea, ne aduce în față, prin povestea ei, revolta culturii vieții împotriva culturii morții. Și, nu în ultimul rând, cartea este un mare semn de exclamare pentru noile generații care au pornit pe aceleași căi de suflet pierzătoare, sau care sânt la un pas de a porni pe ele.”

Două sânt, aș sublinia, calitățile cu totul deosebite ale acestei cărți. Fiecare capitol al ei se sfârșește printr’o rugăciune pentru toți cei care-au rătăcit și încă rătăcesc în lumea Rock’n’roll-ului, aflați în mari frământări sufletești și fără repere clare asupra ros-

tului vieții. Prin duhul de rugăciune ce le însoțește, aceste amintiri tulburătoare despre sine, despre prietenii săi și despre mulți tineri ai generației din care autorul a făcut parte dau cărții o notă de dragoste sinceră, Creștinească, precum și de grijă pentru mântuirea aproapelui, adesea atât de absente în zilele noastre. Poate că textul n'ar fi fost îndeajuns de convingător dacă n'ar fi fost însoțit de ilustrațiile care dau mărturie despre cele două duhuri din această lume: chipurile deformate, desfigurate, chinuite ale îngerilor căzuți sânt puse în oglindă cu înfățișările iconografice ale lui Dumnezeu și sfinților Săi. Francisc Bakon, Pablo Picasso, Radovan Hirschl și ucenicul lor Sârb, Dușan Gherzici față în față cu Andrei Rubliov, Theofan Grecul și alții iconari neștiuți ai celor mai frumoase fresce Ortodoxe. Cine nu va pătrunde textul, va înțelege imaginile.

Paginile de față nu sânt o muștrare aruncată Rock'n'roll-ului, ci vin din însăși inima unui om care, străbătund această cale până la capăt, i-a simțit minciuna pe propria-i piele și a ajuns până la pragul sinuciderii. Asemenea Cuviosului Serafim Rose, cel mai mare nevoitor American al secolului XX, și acest monah Sârb a trecut prin toate ispitele Belgradului și New York-ului și, izbăvit fiind prin Dumnezeuasca Pronie, dă acum mărturie noilor generații despre toate cele pe care le-a trăit. Nici o teorie nu poate fi mai convingătoare decât această mărturisire despre o întreagă generație de tineri belgrădeni proveniți din familii de nomenclaturiști comuniști, majoritatea cu părinții despărțiți, care a încercat totul, dar nu a găsit nimic - afară de moarte duhovnicească și trupească.

Cartea îndeamnă la o înțelegere serioasă a fenomenului Rock'n'roll, văzut nu doar ca muzică în sine sau ca modă trecătoare în rândul tinerilor, ceea ce n'ar fi neapărat condamnabil, ci ca mod de viață care încearcă să promoveze doar latura trupească din om, sau să joace rolul unei căutări spirituale pe o cale care, de prea multe ori, s'a arătat a fi înfundată.

Om de cultură, filolog, activist politic, Boško Obradović s-a născut în 1976 în satul Vranici de lângă Ceceak. A absolvit Facultatea de Filologie din Belgrad cu o licență despre „Miloš Trnianski și noul naționalism” (apărută la Editura Hrišćanska misao, Beograd, 2005) pentru care a primit Premiul Miloš Trnianski pentru cea mai bună carte de eseuri în limba Sârbă în perioada 2003 - 2005. În anul 1999, împreună cu doi studenți de la Litere, a înființat Revista „Dveri srpske” (Dverele Sârbești) care între timp a ajuns una din cele mai importante reviste Sârbești. Este unul din redactorii siteului www.dverisrpske.com și redactorul șef al emisiunilor tv „Dveri srpske,” precum și inițiatorul și coordonatorul proiectelor Adunarea Tineretului Sârbesc, Rețeaua Sârbească, Școala Sfântului Savva. A publicat mai bine de 150 de texte în ziarele laice sau bisericești, iar ca reprezentant al „Dveri Srpske” a apărut la sute de conferințe și emisiuni radio-tv. Antologia sa de texte „Testamentul Sârbesc - Chestiunea Sârbească azi” a cunoscut trei ediții - 2007, 2008 și 2010.

*Dumnezeule,
Păcătuit-am, răătăcit-am calea, cu patimi ne-am legat.
Am vrut libertatea și am ajuns robi.
Către înalturi tins-am sufletele noastre: până-n adâncuri
ne-am prăbușit.
Lumină dorit-au ochii noștri: cu întunericul ne-am în-
vălit.*

*Ale noastre-au fost beția puterii, belșugul darurilor, sprin-
teneala minții,
Chipurile strălucind, vocile tunând, pletele triumfând.
Ale noastre-au fost cuvintele slobode, îndrăzneala ne-
cruțătoare, purtarea aleasă.
Ci ale noastre-au fost mai deplin rănila, amărăciunile,
durerile,
Pe care purtându-le, adesea înșine nu le vedeam.*

*Și totul pentru dragoste
Pe care pretutindeni o căutam.
Numai în Tine nu,
Numai în Tine nu.*

*Iisuse, tristețea mea,
Iisuse, tinerețea mea,
Singură bucuria mea,
Iartă-mă.*

Frământările și chinurile unei generații, văzute din perspectiva grupului de tineri despre care vom vorbi în paginile următoare, nu înfățișează altceva decât pătimirile vremurilor noastre, ale timpului concret în care s'au petrecut întâmplările. Totuși, la o privire mai atentă, observăm că rădăcinile acestor pătimiri sânt mult mai adânci și mai întinse, cuprinzând întreaga istorie prin care omul a trecut de la facerea lumii și până în prezent. Privind astfel, ajungem să ne punem o întrebare esențială: *Oamenii, cu ce și-au umplut sufletul - cu bucurie sau cu chin?* Mai mult, întreaga activitate omenească, de-a lungul vremii, o putem rezuma la o singură întrebare, la un singur scop: *Cum să ne izbăvim de suferință și să dobândim împlinirea și bucuria?* Firește, împlinirea și bucuria duhului, căci știm cu toții că sănătatea trupului nu este suficientă pentru a trăi pacea și bucuria sufletească.

Dar, pentru împlinirea unui scop, trebuie să ținem seama de niște legi, fără de care nu putem să atingem ce ne-am propus. Și, de obicei, cel care-i rânduieste cuiva o datorie, îi rânduieste în același timp și legea, regulile după care datoria să poată fi îndeplinită. Iar dacă vorbim despre om și, îndeosebi, despre *suflet*, prin care înțelegem esența omului, atunci înțelegem că scopul nostru final, rostul vieții noastre este *trăirea bucuriei vieții*. La aceasta nu putem ajunge decât printr'un contact neîntrerupt cu

Izvorul Vieții, cu Viața Însăși în esența ei, cu Făcătorul și Dătătorul de viață al întregii zidiri. Dumnezeu ne-a dat și legea, și rânduielele prin care să dobândim mântuirea, mântuire care începe încă din lumea aceasta și pe care noi o primim ca pe o arvună, ca pe o încredințare pentru viața veșnică, căci acesta este *scopul nostru cel mai înalt*. Când însă legea lui Dumnezeu este uitată sau lepădată, scopul nu mai poate fi atins, iar omul își petrece întreaga viață în chinuri care, după moartea trupească, se vor prelungi în chinurile veșnice.

Am îndrăznit să aștern rândurile din această carte nu pentru a judeca, nici pentru a umili pe cineva, ci din pricina durerii și a dragostei pe care o simt pentru prietenii mei adormiți. Nădăjduiesc că nu voi fi înțeles greșit de aceia care mai sânt încă printre noi. Și, mai ales, nădăjduiesc că paginile de față vor fi cu adevărat de folos generațiilor ce vin din urmă.

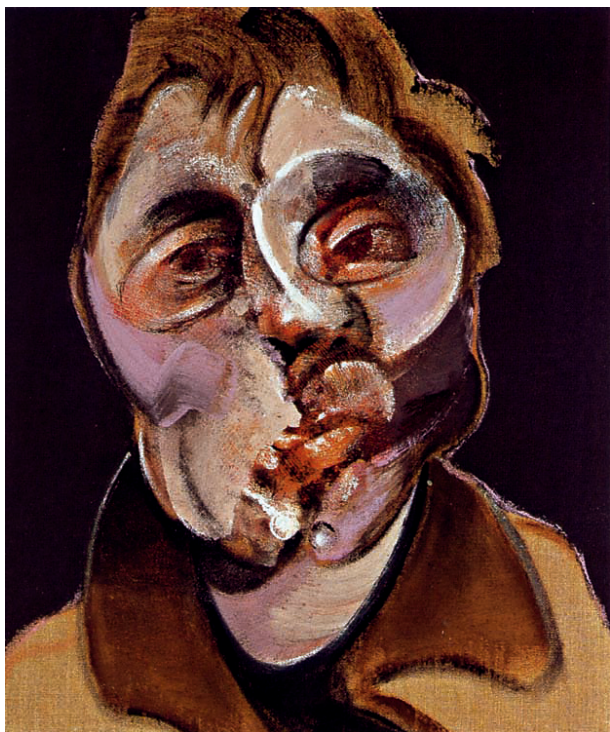
Prin imaginile pe care le prezint aici am încercat să fac o paralelă între iconografia Ortodoxă și câteva lucrări de artă modernă, lăsând cititorului să judece și să recunoască singur duhurile care se întrezăresc în ele.

Astăzi e ziua de naștere a celui mai bun prieten al meu din tinerețe, Dușan, mort cu trei ani în urmă. Ne-am cunoscut în clasa a VI-a și, chiar din prima zi, ne-am avut ca frații. Era un suflet cum rareori se poate întâlni, senin, curat și nobil, limpede și încântător, înzestrat cu un mare talent de pictor. În jurul lui, întotdeauna stăpânea un soi de electricitate și înflăcărare, de avânt către orice creație, în fiecare clipă din zi sau din noapte. Anii treceau, noi creșteam, ajunsesem să ne cunoaștem din ce în ce mai bine, țineam mult unul la celălalt, nedespărțiți eram. Dar, în această lume, strălucitoare prin afară, iar prin lăuntru nefericită, satana și-a ațintit ochiul său de fiară asupra lui și asupra sufletului lui, cum deseori se întâmplă cu asemenea oameni înzestrați și rari. A făcut-o ca nu cumva un astfel de talent să crească în virtute și să ajungă un om cu adevărat mare și plăcut lui Dumnezeu, prin viața sa putând să înrăurească viețile multora, ceea ce i-ar fi primejduit diavolului stăpânirea cea vicleană asupra împărăției pământești.

Copilăria lui Dușan a fost lipsită de dragoste și a crescut fără pace în suflet, din pricina divorțului timpuriu al părinților și al neînțelegerilor din familie. Era tot timpul însetat după atenția celorlalți și căuta înțelegere din partea lor. În tinerețe n'a avut pe nimeni care să-l îndrume spre Dumnezeu cum se cuvine. Ce-i drept, o avea pe Milia, bunica din

partea mamei, femeie bună și cucernică, dar puțin ciudată, care n'a știut cum să le insuflă evlavie și nepoților zburdalnici. Din pricina acestei situații, și fiind aplecat spre alinarea din afară, într'o nenorocită zi, care avea nu doar să-i schimbe întreaga viață, ci și să-i provoace prea devremea-i moarte, a intrat în contact cu praful polenului din câmpurile înfloreale ale iadului, zis și heroină. Asta s'a întâmplat pe când ne-apropiam de 25 de ani și locuiam încă în Belgrad, dar începusem să ne pregătim deja pentru plecarea în America, spre o viață nouă, mai *fericită*, după cum ni se părea pe-atunci.

Nu-i de mirare că ne legasem atât de strâns unul de altul, pentru că, la rândul meu, aveam o poveste a vieții oarecum asemănătoare. La fel ca el, mi-am petrecut copilăria și adolescența în Belgrad, în epoca de vârf a atheismului comunist, când se puteau găsi la liber cărți, informații și învățături despre toate religiile și filosofiele pământului, numai despre singura și adevărata învățătură Creștin-Ortodoxă nu. La fel ca el, și la mine acasă domneau haosul și scandalurile între părinți, care s'au terminat odată cu divorțul. La fel ca el, am fost la rândul meu expus razelor ucigătoare ale iadului. Însă, din oarecare pricini, care nu-mi sânt tocmai limpezi, Dumnezeu a fost tot timpul lângă mine, prin îngerul meu păzitor. Oriunde mă aflu, orice făceam, el îmi purta de grijă ca niciodată să nu cad pe de-a-ntregul în mreaja vicleanului pescar de suflete omenești. Tânăr, naiv și neiscusit cum eram, am înghițit și eu multe momeli, în schimb, fratele meu, Dușan, a primit cu totul întru sine sămânța cea rea și, din păcate, și-a trăit întreaga viață luând minciuna în loc de adevăr.

Francis Bacon - Autoportret
(artistul preferat al lui Ghera)

Una din cele mai mari deosebiri dintre caracterele noastre, care a fost hotărâtoare, poate, pentru ce s'a întâmplat mai târziu cu viața noastră, a fost că eu întotdeauna purtat-am dragoste frățească prietenilor mei nefericiți, deștepți și talentați, dar rătăciți, și mereu am fost în stare de orice jertfă pentru ei, în vreme ce în Dușan domnea o semeție, poate chiar dispreț față de ceilalți, pe care-i vedea fiindu-i inferiori, cu toate că adesea ascundea purtarea asta în glume și în farse tinerești. Și-mi pare că de-aici venea miasma ce-l oprea pe îngerul său păzitor să-i stea alături și să-l ocrotească în toate acele locuri întunecoase și primejdioase, în care petrecut-am împreună multe din ceasurile tinereții noastre păcătoase, pe când, cu orice preț, voiam să ocolim întoarcerea în casa părintească.

Într' o măsură mai mică sau mai mare, drogul a făcut parte integrantă din viața noastră, ca și din viața cercului mai larg de tineri belgrădeni din acele vremuri, mai ales a celor dăruți cu talent artistic, creativi, ce promiteau că se vor afirma. Cu toții pictori, actori, muzicieni, scriitori, precum și studenți ai școlilor înalte, dar fără cunoștințe întemeiate despre Adevăr, despre esența vieții, despre rostul omului pe lume. Eu, de fapt, niciodată n'am călcat îndeajuns de adânc în iadul ăsta, fiind păzit de Dumnezeu și de marea dragoste a părinților mei, oameni buni, dar imaturi și, deși divorțați, mereu uniți când era vorba de mine. Am fost destul de departe, și totuși adesea în mediul lor, astfel că, vrând-nevrând, am fost molipsit la rândul-mi de aburii otrăvitori în care ei trăiau.

Dar Biserica, Doamne, fost-a atât de aproape, și totuși

Hristos Pantocrator - Mănăstirea Hilandar

atât de departe, și Însuși Duhul Tău mult mai aproape nouă, copii nefericiți ai întunecatului secol XX. Necunoscând aceasta, îndepărtați am fost de Tine cu mii de ani-lumină...

În cele din urmă, am terminat facultățile. Eu - Stomatologie, el - Academia de Arte. America ne aștepta. Vreau să mai amintesc doar că într'o vară, cu vreo șapte ani înainte de acest moment, mai petrecusem două luni în New York, unde am împins și mai adânc altoiul malign al Occidentului, pe care-l promisem în Belgrad încă din copilărie, prin filme și muzică. Atunci ne-am făgăduit unul altuia că într'o zi ne vom întoarce aici pentru totdeauna. Niciodată nu-l voi uita pe tatăl meu, la aeroportul din Belgrad, șezând mai departe de mine și de grupul de prieteni care veniseră să-și ia rămas-bun și plângând de rupea cămașa. El a simțit că asta-i ultima noastră despărțire, pentru că America m'a aruncat într'o viață nouă, cu ani grei de pătimiri sufletești. Apoi veni maturitatea și, în cele din urmă, călugăria.

Iisuse, cel mai dulce al meu, îngădui-ai să mergem în robia fiicei Babilonului celui nou, tinerețea să ne-o bea, mințile să ni le-nșele și trupurile să ni le-otrăvească, să ne ia de mână în rochiile ei mătăsoase și să ne ducă prin culisele vrăjite ale camerelor viclean spoite cu lumini artificiale, în palatul din văzduh al împăratului adevărului celui mincinos. În dragostea și cuviința Ta pentru voia noastră liberă, le-ai îngăduit pe toate numai din pricina dorinței noastre nebune și nesocotite, așteptându-ne și nădăjduind să ne trezim și să vedem că, pe calea pe care-o pornisem, ne duceam întins spre abisul colților fiarei.

Doamne, Tu știi că nu aduc mărturisirea asta pentru cei simpli, cuviincioși și buni, ci pentru sufletele care

Pablo Picasso – Portret Ambroaza Volara

pățimesc asemeni mie, pe care lumea-i numește boemi, hoinari, vântură-lume, vagabonzi. Și trag nădejde că vor înțelege astfel că Dumnezeu tocmai pe unii ca ei îi așteaptă să-i mântuiască și să-i așeze în Cereștile Sale lăcașuri.

Hristos Pantocrator - Sfântul Andrei Rubliov

În New York am ajuns cu două geamantane noi, *Made in Serbia*. De-ndată ce-am coborât pe aeroportul Kennedy, numai ce văd că rămân cu mânerelor lor în mână. A trebuit să le leg c-o sfoară înainte să trec vama – bine c-am avut-o la îndemână! – dar și aici, vameșii au crezut că ascund ceva în bagaj și mi-au cerut să le deschid pe amândouă, cercetând totul pe-ndelete. Bineînțeles că n’au găsit nimic suspect, afară de un lucru care i-a surprins – o trusă de scule manufacturate, primitive, dar practice, pentru cizmărie, meseria cu care-am câștigat mai apoi bani frumoși, lucrând pe comandă încălțăminte modernă și unică, mai ales din piele de șarpe.

Hotărârea de-a pleca în America n’a fost singurul meu dor de ducă. În același timp, dar cu o intensitate mai mică, am visat să ajung în India, spre Nord, aproape de Himalaia, fiind pe-atunci înclinat spre zen, budism și filosofia Orientală în general. Fusesem inițiat deja în două secte Orientale: guru maharagea și MT – meditație transcendențială. Meditația transcendențială mă interesa mai mult și mă ocupam cu ea de șase ani. Mulțumesc lui Dumnezeu că totuși n’am plecat în Asia, pentru că niciodată n’aș mai fi scăpat de-acolo. Am practicat MT și în America. Abia mai târziu, când am descoperit rugăciunea, ascetica și mistica Ortodoxă, mi-am dat seama de sărăcia, superficialitatea și înșelăciunea gândirii Orientale, pe care o vedeam pe vremuri foarte în-

semnată și înaltă. Meditația de douăzeci de minute, de două-trei ori pe zi, nu era nimic alta decât invocarea diavolilor, a căror lucrare s'a manifestat asupra mea printr'o afundare din ce în ce mai adâncă în patimile trupești, mai cu seamă în curvie.

Satana are două capitale pe pământ. Una în India, cealaltă în America. În prima ia chipul înțeleptului, misticului, mântuitorului sufletelor, călăuzitorului spiritual, harismaticului. În cea de-a doua se arată ca un om modern, de succes, capabil, bogat, mulțumit, prețuit și respectat, care ține toată lumea în palmă. Dar iată-mă din nou în New York – după atâția ani! Inima îmi tresălta de emoție. Dușan împreună cu prietena sa, Julia, ajunseseră aici cu o lună înainte, pentru că pe mine mă reținuseră în țară niște formalități legate de viză. Aveau deja un apartament închiriat în Manhattan, într'o zonă bună din partea de Est. Împreună cu mine venise și Elena, o prietenă comună, care plănuia să petreacă vara alături de noi. Acum sântem în taxi, călătorind prin Queens spre adresa la care ne așteptau Dușan și Julia. Eram cu toții ca o familie și ne bucuram unii de alții. Apartamentul - mare și frumos. Îl promisem de la niște Sârbi plecați în vacanța de vară în Iugoslavia. În camera din mijloc, care era și cea mai mare, Dușan își amenajase atelierul. Pânze mari, pe ele lait-motivul cerului albastru și al zidurilor mănăstirilor Ortodoxe zburând prin văzduh, învelite în draperii roșii. Atunci, aceste picturi mă mirau nespus, fără a putea recunoaște în ele strigătul subconștient al sufletului său, care încerca să fugă într'un fel din măcinarea lumii.

Ce să vă spun despre New York? O colivie înțesată

cu toate popoarele pământului. Douăzeci de milioane de oameni. Capitala lăcomiei și a păcatului de tot felul. Noul Babilon. Îmi aduc aminte de una din cele mai înalte clădiri de birouri, nu mai știu exact pe ce bulevard, al cărei număr, întâmplător, era tocmai 666. Acest număr, scris din tuburi de neon, era pus în vârful clădirii ca o reclamă luminoasă. Putea fi văzut din toate părțile orașului, chiar și de la mari distanțe. Cât de mult spunea numai această imagine, fără cuvinte, despre oraș!

Aici, patima noastră de căpătâi a ajuns să fie fumatul marihuanei. Aceasta e o plantă din familia cânepei – „cânepă indiană” – al cărei element de bază este canabisul, la fel cum este nicotina în tutun și cofeina în cafea. Marihuana este numită „drog ușor,” pentru că asupra funcțiilor trupului are, într’adevăr, o influență mai mică decât alcoolul, tutunul sau cafeaua. Însă, după influența sa asupra sistemului nervos, o putem numi cu ușurință drog greu. La început îți oferă o stare bună, de relaxare din tensiunea zilnică, de creativitate artistică și intelectuală și de potență sexuală, atât de bine văzută în lumea asta stricată. Aceste stări pot dura câțiva ani, dar mai devreme sau mai târziu, diavolul canabisului va veni să-și încaseze datoria. Atunci începe să se întâmple cu totul altceva. Treptat, în om se sălășluiesc frici neîntemeiate, bănuieli paranoice și suspiciune față de toți oamenii și situațiile. Puterea intelectuală scade și omul nu-și mai găsește rostul în societate, putându-se ajunge până la stări de schizofrenie pură, cu tot felul de halucinații și dezechilibru mintal general.

Astăzi, marihuana este deja legalizată în multe țări,

mai ales în cele mai civilizate ale Europei Occidentale. În America, adesea poți vedea familii ce par pe dinafară decente și echilibrate social, unde însă, de două sau trei generații, se fumează marihuana. Asta-i democrația – fiecare are dreptul să-și împlinească poftele și să-și ia chiar viața, dacă are chef.

O, maică, Biserică Ortodoxă, împreună cu Născătoarea de Dumnezeu, cu Apostolii, Mucenicii și toți sfinții, rugați-vă lui Dumnezeu pentru noi, să ni se deschidă ochii duhovnicești și să putem vedea toate mrejele și vicleniile tatălui întunericului și ale slugilor lui.

Spre sfârșitul primei noastre veri în America, ne-am cunoscut cu celebrul fotograf Stefan Lupina, emigrat de tânăr din Croația și stabilit în New York. Era un om foarte extravagant, plin de energie și doritor de faimă, pe care mai că o și dobândise în vremea aceea. A fotografiat multe staruri ale filmului și mai ales ale rock-ului. Trăia într'un mare studio pe Broadway, în Soho.

Într'o după-amiază, Ghera m'a chemat să mergem într'o vizită la Lupina. După o zi însorită, în care ne plimbasem senini prin oraș, bine-dispuși, împreună cu Julia și Elena, vizitând galerii de artă, am ajuns și la studioul lui Stefan. Ne-a primit amabil și relaxat, ne-a înconjurat cu atenție și ne-a povestit anecdote cu personalități pe care le pozase. Ne-a arătat albumele foto și ne-a amuzat în fel și chip cu simpaticul lui accent Croat.

Pentru că ziua deja se apropia de sfârșit, ne-a spus că este invitat în acea seară într'o mega discotecă de curând deschisă, *Tunelul*, aflată într'un spațiu imens al unui depou vechi și părăsit de metrou. El trebuia să facă un *photo performance* și, în timp ce stăteam de vorbă, i-a venit ideea să ne invite și pe noi acolo. Pentru că aflase din discuții că mă ocupam cu yoga și, pentru că aveam un trup mlădios, ne-a propus să apărem toți trei pe scenă. Stefan avea să-l fotografieze pe Ghera care trebuia să picteze trupul unei mulatre fotomodel, iar eu, în altă parte

a scenei, aveam să improvizez exerciții yoga într’o suită lentă, ca un fel de balet static. La acea vârstă, fiind gata oricând pentru ieșiri excentrice, propunerea ne-a sunat nemaipomenit și-am acceptat-o cu multă plăcere.

Bineînțeles, în lumea noastră, asemenea evenimente nu se puteau petrece fără lucrul care ne-a marcat, printre altele, modul de viață. Pe masă a apărut proaspăta și foarte scumpa cocaină, venită direct din Columbia. Am tras fiecare câte-o linie măricică și-am plecat pe înserate. Starea euforică ne-a ținut tot drumul, iar când am ajuns, am fost primiți și conduși direct la intrarea pe scenă.

Ghera și cu mine eram goi până la brâu, purtând doar niște dresuri strâmte, în timp ce Lupina era îmbrăcat într’un costum de piele neagră. Am intrat pe-o scenă micuță, cât un ring de box. Reflectoarele s’au aprins și spectacolul a început. În discoteca plină până la refuz se aflau câteva mii de oameni și toate privirile au fost brusc ațintite spre noi. Prin tușe de culori vii, Ghera picta repede și cu îndemânare ființe fantastice pe trupul dezgolit al fetișcanei. Stefan îi înconjură, își alegea unghiurile, fotografia. În tot acest timp, însuflețit de-o stare ciudată, întru totul extatică, ca într’o transă, am făcut niște exerciții pe care niciodată mai înainte nu le reușeam. Totul curgea într’un fel ritualic și, pur și simplu, simțeam cum mă încarc din energia acelei mase de oameni care ne privea fără să clipească, fascinată de evenimentul neobișnuit de pe scenă. Printre ei se aflau și mulți belgrădeni care locuiau în New York, veniți acolo pentru că auziseră că vom participa și noi. Îmi amintesc că unul dintre ei, transfigurat, cu irisul cat

gămălia unui ac, a strigat de undeva, de lângă scenă: „Omule, e absolut i-re-al!” Simțeam cum duhul cocainei îmi dădea în acele clipe o putere peste fire și o stăpânire asupra întregii situații. Îmi doream să nu se mai sfârșească niciodată momentul ăsta.

Tot spectacolul a durat aproape o oră și s'a terminat în aplauze și strigăte emoționate din public. În acel moment, am trăit ceva unic în viața mea, ceva ce-i însoțește și-i conduce toată viața pe oamenii din *show business*, staruri din lumea filmului și a muzicii, sau pe-o bună parte din ei: sentimentul voluptății sufletești și chiar trupești, al minții plinite de-o trufie de nedescris și de-o satisfăcătoare îndrăgostire de sine. Coborând de pe scenă, eram foarte agitat și îmi doream să fiu din nou în centrul atenției. Consideram că am niște calități ieșite din comun și pluteam scăldat într'o lumină orbitoare. Aveam nevoie să mai iau cocaină.

Încetîșor, zorile se iveau, discoteca se golea și-a venit și vremea să plecăm. Acțiunea drogului, vraja aceea demonică începea să se destrame și mă arunca din nou în realitate. Am ieșit afară, i-am salutat pe toți și-am pornit-o către casă. Capul mă durea și simțeam o presiune pe creier. Se crăpa de ziuă. Străzile erau pustii și murdare. Trecând prin fața unei vitrine, m'am văzut în ea. Arătam foarte epuizat și bătrân. Mă încerca o stare de vomă. Simțeam o lehamite și o stare foarte apăsătoare. În metrou a trebuit să ies de câteva ori între vagoane pentru a vomita. Când am ajuns la apartament și mi-am venit cât de cât în fire, mi-am văzut toată mizeria și goliciunea și nu-mi mai ardea de nimic. După euforia nopții trecute, acum eram în pragul sinuciderii. Îmi era o scârbă imensă

de mine însumi. În vreme ce stăteam pe scaun cu ochii țintă în perete, mi se părea că aud râsete batjocoritoare în jurul meu. În cele din urmă, m'am întins și-am încercat să adorm, dar am căzut într'o stare mai mult de agonie decât de somn. Eram cu totul frânt și doream să nu mă mai trezesc vreodată.

Doamne, Dumnezeule, dacă mie, viermelui fără de glas, mi-ai fi îngădui o astfel de cădere, cu-adevărat aş fi alunecat pe calea asta fără de întoarcere și azi n'aş mai fi fost viu. Iartă-mă, de poţi. Rogu-Te, niciodată nu-mi mai pomeni prăbuşirea și ruşinea asta, ci eu o voi purta-o în mine până la moarte, ca pe-o pedeapsă și pururea pocăinţă. Iartă!

În acel an 1987, în New York trăia un cerc destul de mare de tineri belgrădeni, în majoritate artiști emigrați în America între anii 1980-1985, care nu mai putuseră răbda viața în Iugoslavia comunistă de după moartea lui Tito. Scopul lor era, în general, afirmarea talentului și dobândirea faimei, a banilor și a unei vieți ușoare, cosmopolite. New York-ul le oferea cu adevărat pe toate - dar cu ce preț? În primii doi ani pe care i-am trăit acolo, am făcut parte trup și suflet din grupul lor. M'am angajat de la bun început în construcții, asta și pentru că mi-am cheltuit repejor mia de dolari cu care venisem. Mă ocupam cu renovarea apartamentelor, unde e mereu de lucru pentru cei ce vor să muncească, pentru că americanilor le place să schimbe des aspectul locuinței în care stau. Asta înseamnă dărâmarea zidurilor interioare și ridicarea altora, schimbarea dușumelelor, zugrăvire și alte asemenea. Eram mulțumit, aveam putere de muncă și câștigam îndeajuns pentru trai. Seara ieșeam toți împreună la petreceri, prin cluburi și restaurante.

Cam în acea perioadă a început să crească în mine o durere, cel puțin așa i-am spus atunci, o durere lăuntrică, aparte, imposibil de descris, undeva în jurul inimii, ceva asemănător cu emoțiile dinainte de examene, dar mult mai neplăcută, a cărei cauză nu-mi era cunoscută și pe care am încercat s'o îndepartez în toate chipurile cu putință.

Pablo Picasso - Femeia care plânge

Prietenul meu, Dușan era și el pe aceeași cale, de la o firmă la alta, și în prima perioadă a avut destul de mult succes pe plan profesional. O vreme a lucrat la unul din cele mai puternice studiouri de film din New York, la cunoscutul Peter Cezar, ale cărui echipamente video au transmis o mare parte a Jocurilor Olimpice de Iarnă de la Saraievo. Și, cu toate că duceam o viață foarte păcătoasă, la fel ca marea parte a grupului nostru, continuam să simt undeva, în mine ascunsă, o tainică ocrotire „de sus,” fapt care mi-a fost vădit în câteva situații limită. Dar, chiar dacă nu eram Creștin încă, îmi urmam îndreptarul de dragoste jertfelnică pentru cei aflați la nevoie. Eram întotdeauna gata să-i ajut după puteri pe toți care se descurcau mai greu decât mine în acea societate aspră, adeseori având eu însumi de pierdut. Să-l ajut pe celălalt era un lucru care îmi dădea întotdeauna o mare satisfacție. De aceea, Dumnezeu nu S’a scârbit cu totul de viața mea și nu S’a întors de la mine, păzindu-mă de pieire. În ceea ce-l privește pe Dușan însă, vedeam cum se distruge încet, așa cum începuse la Belgrad. Din pricina patimii ce puneă stăpânire asupra lui din ce în ce mai mult, ajunsese să mintă, să înșele, să le pună bețe-n roate celor apropiați și să-și clădească succesul instabil pe căderile altora. Cu alte cuvinte, învățase lecția new-yorkeză repede și bine, ca mulți alți emigranți. În cele din urmă, în partea a doua a șederii noastre prin străinătăți, a absolvit și „examenul de maturitate” la școala vieții. Iată cum s’au întâplat lucrurile...

Pe atunci, eu lucram la o firmă renumită de decorațiuni interioare, iar Dușan nu reușea cu nici un chip să-și găsească de lucru. El stătea de multă

Maica Domnului - Mănăstirea Hilandar

vreme acasă, fără serviciu, pentru că intrase în conflict cu patronul studioului la care fusese angajat. Mă rugase de mai multe ori să-l recomand patronilor mei. Cum aş fi fost bucuros să muncim împreună, i-am vorbit de mai multe ori şefului despre el, prezentându-l ca pe un bun artist. Însă, pentru că nu aveam aşa mult de lucru şi nu era nevoie de încă un om, Robert întotdeauna evita să-mi răspundă. Cu toate astea eu, vrând foarte mult să-mi ajut prietenul, nu m'am lăsat şi, după o insistenţă sâcâitoare, în cele din urmă şeful l-a primit pe Duşan. Eram nespus de fericit. Lucram zilnic împreună. El era mai tânăr decât mine cu un an şi l-am iubit ca pe-un frate mai mic. În fiecare dimineaţă însă, când ne vedeam – pentru că pe-atunci nu mai locuiam împreună – am băgat de seamă, privindu-i chipul şi gesturile, că încet, dar sigur, se distruge. De aceea mă simţeam foarte apăsător şi am încercat cum am putut şi cum am ştiut să-l întorc de pe calea cea pierzătoare pe care-o apucase, dar el nu prea lua aminte la sfaturile mele. Într'o dimineaţă îmi zicea că heroina îi e ca o mamă, iar în alta, că-i o înşelare. Îmi spunea mereu că ţine totul sub control şi că nu e deependent.

Am trăit aşa încă vreo câteva luni când, într'o dimineaţă, Robert mi-a zis că sânt în criză cu firma şi trebuie să ne încheiem socotelile, urmând ca o perioadă să nu mai fie de lucru, dar că vom fi chemaţi înapoi imediat ce va începe un nou proiect, atunci în discuţie, cu Hotelul Waldorff-Astoria. Eu i-am zis: „No problem!” şi m'am dus acasă. În vremea aceea, nu mă vedeam prea des cu Duşan, pentru că la el se strângeau persoane care îmi provocau

Pablo Picasso - Femeia care plânge

o stare de rău. O vreme n'am lucrat nimic, pentru că mai aveam niște bani puși de-o parte. Îl sunam din când în când pe Robert, întrebându-l dacă s'a mai schimbat ceva, dar îmi spunea că-mi va telefona de îndată ce semnează contractul. A trecut o lună de zile, am mai lucrat pe ici, pe colo, dar nu-mi căutam în altă parte un loc de muncă permanent, pentru că la Robert și la Michael îmi mersese bine.

Când am rămas fără bani, am sunat din nou la firmă. Mi-a răspuns Michael, partenerul lui Robert. Întrebându-l dacă eu și Dușan mai avem vreo șansă să lucrăm la ei sau trebuie să ne angajăm în altă parte, mi-a răspuns: „Păi Dușan deja lucrează la noi de două săptămâni, nu ți-a spus? Dar pentru tine nu avem de muncă!” Nu-mi venea să cred ce-mi auziseră urechile... Pur și simplu a primit să-mi ia locul de muncă, lăsându-mă pe străzi și nici măcar nu mi-a spus! Mă simțeam de parcă mă împușcase cineva! Mi se părea că încă îmi bubuie în urechi detunătura. Receptorul mi-a căzut din mână. Nu mai relizam nici pe ce lume sânt. Îmi doream să mor.

Atunci, Dușane, fratele meu iubit, prin cel mai mare păcat, cel împotriva dragostei, semnatu-ți-ai cea mai grea osândă.

Doamne miluiește-ne și ne mântuiește pre noi!

Maica Domnului - Vladimirska

Pe Dușan nu m'am supărat cu-adevărat, nici nu l-am urât. Pe el nu puteam să mă supăr vreodată. A doua zi deja îl iertasem din inimă, totuși n'am fost în stare să mai dau ochii cu el o vreme.

Înainte ca Dușan să înceapă să lucreze la firma lui Robert, în viața mea de emigrant se întâmplaseră mai multe schimbări. Zic „emigrant,” pentru că plecasem din Iugoslavia refuzând să fac armata în sistemul comunist și împotriva mea era dată o sentință militară. Odată cu începerea războiului, statutul meu devenise foarte nesigur. Din apartamentul închiriat la început ne-am mutat în Harlemul Spaniol, unde chiriile erau la jumătate de preț față de „partea albă” a orașului. Harlemul Spaniol este partea de Est a marelui Harlem, unde trăiesc mulți negri, majoritatea hispanici sau creoli, Caraibieni, Dominicani, Portoricani, oameni gălăgioși, temperamentali și primitivi. Erau și câteva cartiere cu Italieni, așa că se putea trăi destul de normal, dar noaptea locul era destul de primejdios. Julia n'a putut rezista aici și amândoi s'au mutat în partea Sud-Estică a Manhattan-ului, locuind acolo până la sfârșitul șederii lor în New York.

Iată-mă acum singur într'un apartament spațios. Hoții din zonă au aflat în scurtă vreme că aici locuiesc niște albi nou-veniți și de câteva ori ne-au spart locuința, odată chiar cu mine în casă, dar, pentru că n'au aflat nimic care să le trezească interesul,

nu s'au mai întors. Partea din apartament rămasă liberă după plecarea lui Dușan i-am închiriat-o unui artist Jamaican, care a folosit-o drept atelier. Era un om bun, dar în vremea aceea lucra la un artefact din pânză și blană de iepure, așa că în toată casa mirosea a carne, iar mie, vegetarian de doi ani de zile, nu prea-mi pria, dar ce să fac... trebuia să rabd, că nu aveam cum să-mi plătesc singur toată chiria. În ciuda acestor mici neplăceri, experiența traiului împreună a fost oarecum simpatcă.

Așa am trăit următoarele luni: pe dinafară fericit, liber, cetățean al lumii, dar în sufletul meu, acea durere creștea, se cristaliza și încet, încet, punea stăpânire pe mine. Din ce în ce mai des o simțeam ca pe-un cârcel dureros, străin de trupul meu și totuși în mine. Îmi părea că are și el un trup și se chinuie, chinuindu-mă și pe mine. Dușan mi-a mărturisit de câteva ori că simțea și el ceva asemănător, dar își înăbușea durerea în heroină. Eu însă eram convins că trebuie să existe și altceva care să-mi aducă pacea, cu totul altceva decât drogul, mai adevărat, dar, din păcate, pe atunci nu aflasem de Dumnezeu și de rugăciune. Eram departe de Adevăr și nu aveam cum să mă ajut nici pe mine, nici pe Dușan.

Lui îi era limpede că se distruge, așa că a încercat să se salveze părăsind New York-ul. Prietena lui, Julia, era bogată. Ai ei, printre altele, aveau și un apartament în Toronto, așa că s'au hotărât să se mute acolo. Au plecat în Canada fără să ne mai luăm rămas-bun.

Doamne, Dumnezeul meu, în spurcăciune și cuvie trăitam zi și noapte. Fugit-am de mine și de durerea ce mi se altoise în inimă atât de adânc, încât credeam că toți

*oamenii suferă la fel. Cu porcii dimpreună ne hrăneam,
mâncarea lor mâncam, în vreme ce Tu ne așteptai și cu
tristețe ne priveai rușinarea noastră.*

Diavolul este o făptură spirituală, dar grosieră din pricina necurăției răzvrătirii și a nesupunerii. Prin forța centrifugă a vrerii lui mândre, a fost azvârlit departe de Dumnezeu. Așa că a ajuns desfigurat și piticit față de duhurile care l-au rămas credincioase Ziditorului. Puterea și stăpânirea lui este înșelarea. Amăgirea și minciuna, ale lui sânt. El este meșterul cel rău, artistul sălbăticit și falsificatorul de bani. Nefericit, diform, bolnav de răutatea samavolniciei, ros pe-afară și pe dinăuntru de cancerul puturos și purulent al urii. Dar, prin puterea sa hipnotică, se înfățișează lumii ca un uns cu bune miresme, îmbrăcat în straiile cinstite ale a-tot-cunoașterii, pe chip cu masca unei ipocrite cucernicii.

Cu un picior e proptit în veșnicie, dar în partea ei lipsită de lumină, din afara Împărăției lui Dumnezeu, unde-și sapă puțuri în bezne, ca să se ascundă de la fața razelor dragostei dumnezeiești, la fel cum fuge cârțița de soare. Cu celălalt picior stă în vremelnica noastră lume, unde aleargă nebunește, cu mare zel, ca să vâneze sufletele omenești. Vrea ca să-i tragă pe cât mai mulți în locul din care vine el, mai înainte ca Hristos să pună capăt acestei lumi văzute și materialnice, mai înainte de-a fi luați cei ce sânt gata într'o nouă viață, de neînchipuit pentru noi acum, la fel cum de neînchipuit e pentru vierme zborul fluturului.

Căci în lumea asta, toată mângâierea care nu vine de

la Duhul Sfânt – iar viața omului este atât de mult umplută cu astfel de mângâieri – a diavolului este mreață. În clipa în care o descoperi, când sufletul ți se deșteaptă și mintea se trezește, poți trăi un atât de mare șoc, cu neputință de îndurat, încât multă vreme rămâi paralizat de groază și de îndoială, până când, mișcat de pocăință, pornești pe calea curățirii și îndumnezeirii.

Secolul XX a fost acea perioadă din istoria omenirii – perioadă care abia a început – în care drogul, împreună cu toți ceilalți stimulanti sintetici, și-a înfipt adânc rădăcinile și a crescut în toate straturile vieții de zi cu zi. Drogul, mai mult decât toate celelalte iluzii de moarte purtătoare, este încununarea măiestriei satanei, care mai înainte a fost înger de foc. Și asta pentru că lucrarea drogului nu-i nimic alta decât o imitație a Raiului, o imagine răsturnată și-un fals reușit al harului dumnezeiesc, singurul, în realitate, care este energie purtătoare de viață și de sănătate sufletească. Așa că, pentru cei care nu-L cunosc pe Dumnezeu – și nu sântem așa majoritatea? – și care, în viața apăsătoare de zi cu zi, vor gusta din drog, lui vor ajunge să-i ofere locul pe care singur Dumnezeu trebuie să-l aibă în viața omului, după cum rânduit a fost încă de la zidirea lumii. La început, drogul îi oferă omului, în parte, ceva asemenea cu ceea ce Dumnezeu are în desăvârșită plinătate, curăție și adevăr, acel *ceva* pregătit de Domnul pentru a fi dăruit oricui Îi cere cu sinceritate.

Cât despre omul care, în foamea lui duhovnicească, ajunge să guste și să primească drogul, acela este ca un pește care înghite viermele din cârlig. La început simte gustul bun al viermelui, îi suge sângele

și se satură. Apoi, fiindcă pescarul lasă firul larg, peștele va pleca „slobod” și sătul. Dar nu foarte departe. Căci pescarul începe ușor, ușor să tragă firul și „libertatea” îi devine lat, iar puterea-i slăbește pe măsură ce viermele e digerat. Atunci când peștele cu totul e secătuit, îl trage la mal și-l ucide.

În urmă cu vreo douăzeci de ani, adică spre începutul anilor '80, heroina găsea porțile Belgradului larg deschise. Mafia Arabo-Albaneză a drogurilor o distribuia la prețuri accesibile. Înaintemergătorul și părintele de cinste al heroinei a fost opiumul care, începând cu anii '50 ai secolului trecut, era deja popular în generația comunistă și athee de după război. La noi, cocaina era rară și foarte scumpă, dar erau suficiente primele două pentru bilanțul tragic ce creștea pe zi ce trece. Pe lângă opium și heroină, aceste uscate scursuri din rănilor sânilor satanei, se mai puteau consuma și alte otrăvuri mai puțin dătătoare de moarte, și mai degrabă pierzătoare de minte, printre care cele mai întâlnite erau LSD, ciuperca halucinogenă, hașiș și marihuana.

Astăzi, industria chimică a paradisurilor artificiale a înaintat atât de mult, încât nu mai pot nici să număr, nici să știu ce-a mai inventat mintea omenească cea stricată. Doar îmi amintesc aici și pomenesc toate sufletele, atât pe cele cunoscute, cât și pe cele mie necunoscute, care în tragedia necunoașterii de sine și a necunoașterii lui Dumnezeu și-au făcut scrum tinerețile și-au plecat mult prea devreme și dureros lipsite de împlinire din această lume. Pe toate le pomenesc, iar pentru cele botezate, cu lacrimi mă rog. *Doamne, mulțumescu-Ți că m'ai ajutat la vreme să osebesc după gust mierea Adevărului de mierea minciunii,*

cea amestecată cu venin de șarpe. Mă rog Ție cu rugăciune înmuiată în sânge și în lacrimi pentru toți cei care sorb deja sau abia-și apropie buzele de mierea asta rea, rogu-Te, deschide-le ochii, după cum singur știi, precum cu mine ai făcut, căci, cu fiecare nouă moarte a lor, din nou muri-voi eu.

A mai trecut un an. Un an în care, prin mila fără de măsură a lui Dumnezeu, aflat-am Credința Ortodoxă cea adevărată, un an în care m'am împărtășit de Dumnezeu și de prezența Lui în chipul dragostei celei de negrăit, un an în care-am primit izbăvire din vârtejul lumii, pace inimii, mare bucurie și așezare sufletească. Dar n'aș vrea să vorbesc aici prea mult despre acestea. Aș pomeni numai o întâmplare mai puțin obișnuită.

Pe atunci, credința mi-era nestatornică și slabă. Mă apropiam încet, prin cărți, dar la biserică nu mergeam încă. Bunul meu prieten și naș, Ninoslav, care în acea perioadă îmi împrumuta literatură duhovnicească, m'a chemat în mai multe rânduri Dumini-ca la Sfânta Liturghie, dar eu îl refuzam cu îndărătnicie, crezând în mintea mea că n'am nevoie de-o „instituție” și că mă pot ruga foarte bine și singur, în apartamentul meu. De bună seamă, era o înșelare prin care trec mulți, tipică începătorilor, dar - Slavă Domnului! - nu mi-a trebuit mult să-nțeleg rostul și însemnătatea comunității bisericești, a Dumneze-ieșilor slujbe și, ca o încununare a toate, a Sfântei Împărtășanii.

După aproape o lună de când descoperisem Ortodoxia, mai aveam doar o singură sfâșiere: încă mai fumam marihuana. Ce-i drept, de când rugăciunea pătrunsese în viața mea, fumam mai rar și cu mu-strări de conștiință, dar deseori, când mă-ntâlneam

seara cu prietenii, o țigară savuroasă cu ei era ceva obișnuit și nu o refuzam. Afară de perioada asta de nestatornicie, nicidecum apoi n'am mai putut sluji și lui Dumnezeu, și celor potrivnice Lui. Mă simțeam rupt în două. După fiecare seară petrecută astfel, trăiam îndepărtarea harului și a acelei plăcute zdrobiri a inimii pricinuită de rugăciune, ca și îndepărtarea bucuriei care mă umplea în urma lacrimilor pocăinței. Iar golul ăsta chinuitor și trist dura câteva zile. Din cauza acestor stări, am început să înțeleg, fără de-ndoială, că trebuie să iau o hotărâre – în fața mea se afla alegerea căii pe care urma să merg în viață.

Cu toate că marihuana dă o dependență fiziologică mai mică decât tutunul, nevoia mea sufletească pentru această mângâiere mincinoasă a fost mai tare decât pentru țigări, pe care le lăsasem, cu ajutorul rugăciunii, relativ ușor, cu o lună în urmă. Mă temeam că nu voi avea putere s'o mai scot la capăt, deși mi-o doream din toată inima. Seara, înainte de culcare, am început să mă rog mult: *Dumnezeule, ajută-mă să nu mă mai droghez!*

Într-o seară, în vreme ce ședeam pe scaun și citeam din Psaltire: *Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi...* dintr-o dată am început să simt, neînțelegând ce se întâmplă și minunându-mă, acea căldură plăcută, acel simțământ al împlinirii, aproape întocmai ca atunci când fumam marihuana. Cu toate astea, nu mai fumam nimic de câteva zile. Această beție fără de băutură – sau, cum să-i spun? - a început să mă cuprindă din ce în ce mai mult, cu mai multă putere și a început să se prefacă într-o stare pe care nu o mai trăisem până atunci, aproape vecină cu

Radovan Hiršl - Așternutul morții

inconștiența, dar întru totul mai curată, mai plăcută și mai înaltă. Cu toate astea îmi amintea, sau cel puțin așa-mi părea în acel moment, de lucrarea acestei plante. Privind cu ochii de-acum, aş spune mai degrabă că duhul acestei plante era cel care încerca să imite fericita stare de rugăciune. Gândurile mi s'au oprit și îmi părea că trupul îmi este străveziu și fără greutate. În piept simțeam jăratec de care nici o dorință pătimasă nu se putea apropia, iar mintea mi-era limpede precum cristalul și se afla într'o negrăită pace. Nu știu câtă vreme am petrecut în această stare, când am auzit în gând: *Îți dai seama, omule, ce putere are Dumnezeu și la ce înălțimi te poate sui fără nici un stimulent exterior, atunci când este voia Lui? Ce-ai trăit e doar o picătură față de cele pregătite acelora care, părăsind ale lumii mincionoase mângâieri, fără de patimi Îi urmează Lui. Deci leapădă acel gunoi și fii desăvârșit!* Eram cu totul sfârșit și uimit, pentru că starea în care mă aflam s'a destrămat ușor și m'am găsit din nou în apartamentul meu, pe scaun, cu cartea în mână.

După această întâmplare, mi s'a deschis o nouă perspectivă. Deodată îmi era limpede că, de-acum, viața duhovnicească este singura mea cale și singurul meu rost. Iar când am înțeles că raportul: cu cât mai puține mângâieri pământești, cu atât mai multă mângâiere Cerească, m'am hotărât neclătit să lepăd pentru totdeauna orice fel de plăcere trupească. Asta însemnând mai ales marihuana, alcoolul, relațiile cu femeile și masturbarea, dar și multe altele.

În acea sfântă seară, în adâncul cel mai ascuns al inimii mele, am devenit, în sfârșit, Creștin.

Schimbarea la față a Domnului - Teofan Grecul

Doamne, scriind asta, îmi arde inima de bucurie amintindu-mi Lumina cu care-ai luminat mintea mea până atunci adormită și întunecată. Ajută-mă să fiu și să rămân pururea robul Tău cel credincios, ostaș și fiu moștenitor.

Radovan Hiršl - Scorpion

Într'o zi, sună telefonul. În receptor, o voce dragă: - *Alo, sânt Ghera! Mai ești supărat pe mine?* Dușan, prietenul meu, mă suna din Toronto. Nu ne mai văzusem, nici auzisem de vreun an de zile, după acel episod nefericit de la firma la care lucram împreună. Demult îi iertasem toate și adesea mă rugam pentru el, știind ce viață ducea. - *Normal că nu sânt supărat pe tine, nu ești tu fratele meu?*, i-am zis. După acest schimb de cuvinte, i-am simțit ușurare în glas. Mult l-am îndrăgit pe omul ăsta, din copilărie, din ziua în care ne-am cunoscut. Adesea se purta aspru cu mine, căci avea un caracter mai zănat, înclinat câteodată spre rele, dar niciodată nu puteam și nu voiam să i le iau în nume de rău, pentru că știam că are suflet bun. În acești douăzeci de ani de când ne știam, prietenia noastră trecuse prin tot felul de etape, iar asta nu era decât una dintre ele. Și niciodată n'a făcut un pas serios în viață fără să-mi ceară sfatul. Nu pot descrie această dragoste dintre noi, și n'o s'o pot uita nicicând.

Se pregătea acum să plece la Paris. Zicea despre Canada că nu-i decât o provincie, că nu mai poate să trăiască aici, dar că nici în New York nu vrea să se întoarcă, din pricina atâtor ispite ce pândeau la tot pasul. Din păcate, cu Julia, cu care între timp se căsătorise, era acum în divorț. Rămăsese însărcinată, dar, pentru că el nu-și dorea un copil și a insistat să facă avort, ea n'a mai vrut să trăiască alături de el. Asta

Hristos împărățind - Emanuel Canes

era o mare tragedie, căci mi-i amintesc de când s'au cunoscut. Întregul Belgrad știa de iubirea lor. Erau îndrăgostiții ideali și toți îi invidiau pentru fericirea lor. Chiar de la început, pe când nu erau împreună încă, el, tânăr de 23 de ani, a plecat cu motocicletă lui făcută glanț s'o viziteze în fața casei, căci pe atunci nu îndrăznea să intre, din pricina părinților ei. Pe drum, a cumpărat mai mult de-o sută de garoafe și așa se chinuia cu ele, ținându-le la piept, desfăcute, sub geaca lui de piele, pe motocicletă! Când a ajuns în fața casei, Julia a coborât să-l întâmpine. El, când s'a apropiat s'o sărute, a deschis fermoarul gecii lui de motor și garoafele s'au răspândit peste ea, acoperind toată intrarea în curte. Știa să-și arate simpatia prin gesturi copleșitoare față de cei pe care-i îndrăgea. Și față de mine avea momente de atenție pe care nu le-am simțit niciodată, de la nimeni.

Acum, din păcate, sub influența consumului drogurilor puternice vreme de mai mulți ani, minunata lor legătură romantică a ajuns să se destrame. Înainte să plece spre Europa, Dușan voia să treacă prin New York ca să-și înnoiască garderoba și să-și cumpere materiale pentru pictură, căci aici putea să le găsească foarte ieftin. A vrut să ne întâlnim cu acest prilej, iar eu am acceptat, firește, cu mare bucurie. Când ne-am revăzut, în pofida mândriei lui caracteristice, m'a rugat, fără a mă privi în ochi, să-l iert. Pe mine mă durea inima pentru tot ce-mi povestise despre viața lui și l-am îmbrățișat, fără a-l mai lăsa să se umilească în fața mea. Am petrecut întreaga zi împreună. I-am vorbit mult despre întoarcerea mea la credință, despre rugăciune, despre icoanele pe care începusem să le pictez și despre bucuria vieții

pe care am dobândit-o de la Dumnezeu în urma pocăinței și nevoinței de curățire a sufletului. Am încercat cu multă băgare de seamă să-i arăt unde duce calea pe care merge el și cum și-ar putea afla negreșit izbăvirea. Însă prea greu îmi ajungeau cuvintele la el. Puterile rele îl stăpâneau deja de multă vreme. Ce puteam să fac? N'am vrut nici să insist, să nu obțin o reacție contrară, de împotrivire. Pentru mine, cel mai important a fost că am avut prilejul să-i împărtășesc dragostea și iertarea mea, moment de mare ușurare pentru el, căci l-am văzut cum parcă i s'a luat o piatră de moară de pe inimă.

Apoi, Dușan s'a dus la Paris și după aceea nu ne-am mai văzut decât o singură dată în viață. Cum bănuiam deja, demonii lui nu i-au dat pace nici acolo, pentru că metropola pariziană nu era cu nimic mai prejos în ispite ca New York-ul. Și-a ruinat cu totul sănătatea și, pentru că n'a mai avut încotro, dar și din pricina unor probleme legate de viză, a început să petreacă din ce în ce mai multă vreme împreună cu mama sa, în Belgrad. La Paris a întâlnit o fată tânără și foarte cuminte, o Sârboaică născută în Franța, cu care, poate, plănuia să se căsătorească și să aibă copii. Între timp, m'am întors și eu pe Vechiul Continent și m'am călugărit în Serbia. El m'a sunat de mai multe ori la mănăstire, vrând să ne mai vedem. În glasul lui, simțeam o oboseală tot mai mare. În cele din urmă, a venit să mă viziteze împreună cu prietena lui.

Când ne-am întâlnit, ne-am îmbrățișat puternic, de astă dată după o lipsă de trei ani. Era slab și tras la față. Heroină nu mai lua de-o vreme îndelungată și acum era pe medicamente, dar se vedea că bea mult.

Asta n' o mai putea ascunde. În mănăstire i-a plăcut în mod deosebit și, pentru că atunci nu putea să rămână mai mult, mi-a promis că se va întoarce singur, cu prima ocazie, ca să stea mai multe zile aici, să se liniștească și să-și revină. I-am spus că musai să se întoarcă și că-l aștept cât mai degrabă. După asta, m'a mai sunat de câteva ori. Chiar și-a anunțat venirea la un moment dat, dar n'a mai ajuns. Iar peste trei luni, chiar în ziua praznicului Sfântului Savva, igumenul mi-a spus că m'a sunat o cunoștință comună și mi-a lăsat un mesaj. Pe-o bucata de hârtie am găsit scris: *Părinte Arsenie, Dușan Gherzici a murit. Sună-ne!* Dintr'o dată, parcă mi-a pierit vloga și a trebuit să mă sprijin de perete. Știam că are sănătatea ruinată, dar nu credeam că va sfârși așa curând.

Am plâns pentru el zi de zi, vreme de două luni, la fel cum plâng și azi, și ori de câte ori Dumnezeu îmi trimite în inimă amintirea lui. Mama lui Dușan mi-a mărturisit mai târziu că pe masa lui de lucru, la vedere, se aflau rugăciunile pe care i le trimisesem pe când se afla la Paris. Iar cu două săptămâni înainte să moară, cred că în preajma Nașterii Domnului, a spus că vrea să se împărtășească. S'a împărtășit și asta a surprins-o pe mama sa, căci ea nu-l cunoștea în acest fel. Vestea mi-a adus bucurie și mângâiere în durerea mea. După patruzeci de zile, i-am slujit parastasul la mănăstire și i-am cântat cu lacrimi: *Doamne miluiește!*

Așa se sfârșește povestea vieții nefericitului și iubitului meu frate, Dușan. Dumnezeu să-l ierte! Fie-i țărâna ușoară și veșnică pomenirea!

Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, odihnește sufletul adormitului robului tău, Dușan! Amin.

Prietenul meu, fratele meu, Dușan a avut un tată foarte aspru. S'a despărțit foarte repede de soția sa, dar continua să vină din când în când la ei să-și viziteze copii. Când sosea, era foarte rece, mereu nemulțumit pentru tot felul de mărunțișuri. Pe Dușan îl critica, îl certa, stătea puțin și apoi pleca. Eu, care de la 12 ani mă aflam la ei aproape zilnic, eram de față mai tot timpul la vizitele, de obicei apăsătoare, ale acestui om dur și înspăimântător pentru mine. Dușan mereu îi zicea *tată*, spre deosebire de noi, ceilalți, care ne strigam părinții cu orice alt nume afară de *mamă* și *tată*.

Îmi amintesc că Dușan, când a împlinit 18 ani, a dat o mare petrecere acasă. Era nespus de mândru și de fericit. Spre seară, înainte de-a se strânge toți prietenii, a venit și tatăl său, dar a rămas în hol, nevrând să intre și să stea puțin. L-am auzit doar cum îl certa pentru ceva cu voce supărată, după care i-a trântit o palmă pe care am auzit-o cu toții. Apoi, și-a văzut de drum. Așa frumos îmbrăcat și aranjat, în pragul majoratului, foarte emoționat în ziua asta mult așteptată, Dușan și-ar fi dorit să moară acolo, pe loc, în fața noastră, de rușine, de supărare și de amarnică tristețe. Astfel de situații se repetau de ani de zile. El îi zicea în continuare *tată*, dar mie mi se părea că, în toată vremea asta, numai tată nu i-a fost.

Domnul Zoran, tatăl lui Dușan, a început, cu timpul, să-și schimbe purtarea. Asta însă foarte târziu, când

el îmbătrânise, iar copiii îi ajunseseră oameni mari. A înțeles că, prin felul său de-a fi, s'a îndepărtat foarte mult de fiii săi, a înțeles și ce efect devastator a avut asupra vieții lui Dușan, dar acum era, practic, prea târziu. Îmi amintesc că, odată, domnul Zoran, alminteri un chirurg renumit în toată lumea, fiind într'o călătorie, a trecut să-i viziteze pe Dușan și pe Julia în New York. Întâmplător eram și eu de față. A încercat să pară bine dispus și să se intereseze părintește despre cum le merge. Dușan îi răspundea scurt la întrebările sale, ușor mirat, toată discuția având o notă falsă și apăsătoare. Când, în cele din urmă, a plecat, eu unul m'am bucurat pentru vizita asta și l-am tot întrebat pe Dușan cum se simte. Însă, spre uimirea mea, el mi-a mărturisit, plin de amărăciune, că s'a simțit cu totul și cu totul ciudat și penibil, fiind neobișnuit cu o asemenea purtare din partea tatălui său.

Acest episod mi-a adus aminte de-o povestioară alegorică: *Planta trebuie udată și îngrijită cât e încă mică, căci mai târziu, când va crește, se strâmbă și așa înțepenește. Stropirea întârziată e prea puțin folositoare.*

Cu două săptămâni în urmă, părintele igumen a adus din Belgrad pe un tânăr care de mic venea împreună cu mama sa la noi. Acum are 21 de ani. De la 18 ani a început să ia heroină. Mama lui l-a născut necăsătorită fiind, iar pe tatăl său l-a întâlnit doar o dată, când era deja mare. N'a reușit să găsească nici o cale de comunicare cu el și asta fusese prima și ultima lor întâlnire. Fiind inteligent și vorbind bine, și-a găsit de lucru la un post de radio. Tot atunci a început să se drogheze. Mama lui, nemaștiind ce să facă - nici cu el, nici cu ea - a luat legătura cu igumenul nostru și cu lacrimi l-a rugat s'o ajute și să-l ia pe băiat la mănăstire pentru o vreme, ca să-l țină departe de cercul lui păgubos de prieteni și de mediul urban. Înțelegând că se distruge și fiind cât de cât evlavios, tânărul a acceptat propunerea mamei. Și acum, iată-l la noi. Igumenul i-a rânduit ca ascultare să-l ajute pe părintele Gheorghe la ceva treburi legate de munca fizică. În acea perioadă trebuiau tăiate cu drujba trunchiurile de fagi, apoi sparte cu toporul și puse la adăpost.

Este băiat bun, se străduiește după puteri. Când a venit, mi-am amintit chipul lui dintâi. Acum însă, pe față și în ochi i se vedea limpede pecetea heroiniei. De-a lungul vieții, din păcate, am avut deseori prilejul să stau în preajma oamenilor care luau acest drog puternic și am învățat să-i recunosc după fizionomie. Ce mi se pare cel mai înspăimântător este că,

după o vreme, toți încep să semene unii cu alții. Heroina le nimicește personalitatea și-i uniformizează. Nu-i vorba numai de-o slăbire și de-o stoarcere de viață, ci de întipărirea pe chipul lor a celui ce s'a sălășluit în ei. Toți, indiferent de trăsături, încep să semene cu diavolul heroinei. Precum toți sfinții seamănă cu Hristos, care încet, încet se sălășluiește întru ei, ei devenind icoana vie a Lui, tot astfel și acești nenorociți încep să se asemene cu cel pe care îl adoră, ajungând „icoană” a diavolului. Lor, heroina le devine dumnezeu, iar dumnezeul lor are un anume chip. Tot astfel și curvarii, lacomii, alcoolicii, homosexualii, barbugii, hoții, ucigașii și încă ceilalți robi ai feluritor patimi, când petrec îndeajuns de mult într'un păcat, cu toții capătă o fizionomie ușor de recunoscut, semănând unii cu ceilalți. În realitate, încep să semene cu diavolul purtător al acelei patimi, a cărui datorie este să amăgească, să atragă și să robească într'ale sale. Dacă, Doamne ferește, întâmplător m'aș afla în iad, îndată l-aș recunoaște pe diavolul heroinei. Negreșit are un loc de cinste lângă tată-său, satana, pentru că aduce, așa cum puține din slugile lui o fac, mulțime de suflete ome-nești înșelate și înrobite. Dacă ar avea o viață lungă pe pământ, ceea ce oricum nu se-ntâmplă, cred că toți drogații ar ajunge ca niște gemeni, sau, mai degrabă, ca niște clone ale diavolului, căci heroina le schimbă până și forma oaselor feței. Precum Iisus se proslăvește în sfinții săi, așa și ființa asta rea a iadului „se proslăvește” în cei care-l poartă în ei.

Mă uit în fiecare zi la băiatul ăsta și văd cum fiecare Sfântă Liturghie îi întoarce puțin câte puțin acel chip dăruit de Dumnezeu atunci când i-a dat viață

în această lume. Dacă va reuși să stea aici mai multă vreme, așa cum i-a făgăduit mamei sale și igumenu-lui, negreșit își va veni din nou în fire. În anumite clipe, îi văd crisparea și durerea în ochii lui tineri, dar îmbătrâniți, căci heroina-și cere drepturile și nu-i dă în pace nici zi, nici noapte. Dar el, cu ajutorul lui Dumnezeu, se luptă și ușor, ușor iese din robie. Noi, la mănăstire, ne rugăm pentru el, dar e un mare semn de întrebare ce va face când se va întoarce în Belgrad. Dacă de data asta nu se va întrarma cu credință tare și cu pocăință adâncă, greu de crezut că va reuși să se înfrâneze și negreșit, răul îl va lua în stăpânire din nou. De atâtea ori am avut prilejul să văd lucrul ăsta...

Ajută-l, Doamne! Venit-a la mănăstire, nu la spital, nici la sanatoriu, cum fac ceilalți. Dă-i dragostea Ta ca, gustând-o pe ea, să înțeleagă unde-i Izvorul bun al vieții și al mângâierii. La Tine toate-s cu putință. Vezi-l, Doamne, că nu caută alta decât dragostea Ta, pe care, neavând-o, nu mai știe trăi. Căci, fără' de ea, otrăvite-i sânt toate. Doamne, răul ăsta nu-l socoti lui, căci înșelat, pornit-a pe-o cale potrivnică celei ce ducea la Tine. Inima curățește-i, mintea luminează-i, ca să Te cunoască pe Tine, Soarele Vieții, al tămăduirii și al singurei, adevăratei și întregii bucurii.

Azi, dis-de-dimineață, după ce-am citit din Psaltire și din Evanghelie și-am început metaniile, undeva, cam după a douăzecea, mi-am amintit deodată de dragul meu prieten adormit și îndată m'a năpădit o grea tristețe. Așa o tristețe, încât am început să plâng. Să plâng atât de mult, încât a trebuit să mă opresc din metanii. Tristețea ascuțită și plânsul m'au cutremurat nu pentru moartea lui de tânăr, ci mult mai mult pentru că n'am reușit să-l aduc pe calea cea bună, n'am știut cum să-l apropii de credința în Dumnezeu. Amarnic mai plângeam, simțindu-mi vina și muștrarea conștiinței, căci, dacă mă-ntorceam mai repede la credință și un Creștin mai bun eram, negreșit reușeam să-l trag cu mine, cât încă mai era vreme. Nu mă puteam mângâia nici cu gândul că, pe când descoperisem eu credința, el nu era cu mine, ci departe, în Canada și apoi, la Paris, tot simțeam cum mă îneacă o mare durere că nu reușisem în vreun fel să-l fac să se întoarcă.

Am stat așa, în bezna nopții, cu fruntea-n palma stângă, plângând amarnic pentru sărmanul meu prieten. Atât am plâns, că barba mea cea lungă udă toată a fost de lacrimi. Când, în sfârșit, m'am liniștit, am început din nou metaniile, dar iarăși m'au cuprins suspinuri. Și iar m'am ridicat și-am început din toată ființa să mă rog. *Doamne, Iisuse Hristoase, odihnește sufletul adormitului robului Tău, Dușan.* Mi-am dat seama că nu trăiam o tristețe oarecare,

Pablo Picasso - Domnișoarele din Avignon

ci Dumnezeu îmi cere să mă rog pentru adormitul robul Său, pentru ca și el, acolo unde este, să simtă dragostea lui Dumnezeu și dragostea celor apropiati ai lui care mai sânt încă în această viață.

Iar când, în cele din urmă, m'am simțit împăcat, inima atât mi s'a îmblânzit și mi s'a încălzit, încât îndată am luat metaniile și m'am adâncit în Rugăciunea lui Iisus. Rare sânt clipele în care așa viu Îl simt pe Dumnezeu în mine, rare, dar totuși sânt, și asta atunci când mai puțin le-aștept. Apoi veni și vremea de biserică, unde m'am dus și-am stat retras în naos, rugându-mă la fel toată Utrenia, până la Liturghie, cu minte curată și inimă fierbinte, de parcă nu mai trăiam pe pământ.

Slavă Ție, Doamne, că mi-ai dat însuflare să mă rog pentru prietenul meu cel adormit, mulțumescu-Ți și pentru tristețea tăioasă și sfâșietore ce mi-a dăruit zorile acestea binecuvântate, cu rugăciune de viață învietoare.

Intrarea în Biserică a Maicii Domnului - Mănăstirea
Hilandar (detaliu)

Acum zece zile, m'au anunțat că mă caută cineva la telefon din Belgrad. Crezând c-o fi vreunul din prietenii mei, am răspuns bucuros: – *Alo!* Însă de cealaltă parte a firului s'a auzit o voce de femeie: – *Bună ziua, preasfințite părinte.* Îmi era limpede că nu știa cum să se adreseze călugărilor. S'a prezentat pe scurt, mi-a spus câteva cuvinte despre ea și mi-a zis că mă sună la recomandarea unei vechi cunoștințe de-ale mele, nădăjduind că o voi ajuta în legătură cu bărbatul ei. Vocea îi era sugrumată, aproape în pragul plânsului. Din ce-mi spunea, am înțeles că amândoi sânt intelectuali, jurnaliști la radio-televiziune, iar soțul ei, N., este fondatorul unui cunoscut post de radio belgradean, și, din păcate, a ajuns foarte dependent de heroină. Din punct de vedere cultural, amândoi erau copii crescuți de Rock'n'roll și de arta modernă. Problema era că, în ultima vreme, el începuse să piardă controlul asupra patimii care-l stăpânea, cu toate că ani buni reușise să-o țină sub control, sau cel puțin așa i se părea. Acum iadul se mutase la ei în casă - și mai au și-un copil mic. Femeia m'a rugat să-l primim pe soțul ei în mănăstire pentru un timp și să-l ajutăm cumva să se elibereze de nevoia de drog, căci pierduse orice nădejde că se mai poate vindeca prin oricare alt mijloc. I-am răspuns că voi face tot ce-mi stă în putință. În aceeași zi, pe seară, i-am înfățișat părintelui igumen întreaga poveste și a fost și el de părere să-l ajutăm pe om.

Ghera - Figură cu aripi II

În curând, N. a sosit la mănăstire. Într’o dimineață, când am ieșit din biserică, l-am văzut cum ședea lângă cișmea, sub crengile de brad, cu capul plecat, cu spatele încovoiat, cu un chiștoc de țigară în mână, palid și nebărbierit – narcomanul tipic. Îndată m’am înfiorat, în minte revenindu-mi fără voie astfel de chipuri din tinerețea mea; dar acum, asta este, i-am promis soției că-l vom primi și nu puteam s’o mai refuz. M’am dus spre el și-am făcut cunoștință. Cât am stat de vorbă, am încercat să-l scrutez mai adânc. Am văzut că avea un caracter deschis și un suflet bun, dar era foarte bolnav. După micul-dejun, l-am chemat în atelier să bea o cafea și să ne cunoaștem mai îndeaproape. A venit, ne-am așezat și a-nceput să-mi povestească despre el. Un caz tipic, tragic, de narcoman belgrădean. Neînțelegerile dintre părinți în copilărie, apoi divorțul lor, apoi conflictul cu tatăl său și prea rarele întâlniri cu el. Pe de altă parte, mama lui lipsită de puterea de a crea cu el o legătură strânsă și a-i oferi o dragoste sănătoasă și deplină. De bună seamă, după toate astea – drogul. Deja la 12 ani a avut primele experiențe cu hașiș și opium, iar apoi s’au perindat toate, sfârșind cu heroina. Un bărbat hiperinteligent, talentat, bine educat, cultivat și informat. Tragedia vremii noastre, ca și a tuturor timpurilor, atunci când se trăiește și se crește în afara Bisericii și fără Dumnezeu.

Nu știu tot ce i se spusese despre „iscușințele mele de tămăduitor” (cunoștința noastră comună având tendința de-a exagera întotdeauna), căci fratele N. nu-și luase nici un medicament cu sine pentru a-și ușura crizele de sevraj. Dar aveam să aflu asta mai târziu. În dimineața aceea se simțea bine, i-au plăcut

Arhanghelul Gavriil, Bunavestire - Mănăstirea
Kurbinovo (detaliu)

și mănăstirea, și obștea. După o convorbire îndelungată, în care mi s'a deschis pe deplin, ne-am retras în bibliotecă ca să-i dau câteva cărți duhovnicești de citit în vremea pe care-o va petrece la noi. Praznicul Învierii era peste o lună și el socotea că va rămâne până atunci.

Târziu în acea după-amiază, după ce mi-am săvârșit ascultarea de la atelier, m'am așezat la rugăciune în chilie, când, deodată, sună telefonul și iată-mă chemat urgent la arhondaric, că fratele N. nu se simțea bine. Fusesse cazat în camera din mijloc, la etaj, împreună cu alți cinci oaspeți, majoritatea oameni tineri. Când am intrat, erau cu toții tulburați, iar fratele N. stătea în pat cu trei pulovere peste el, acoperit cu trei păături, lac de sudoare, tremurând din pricina unui frig închipuit. De asta mă temeam. M'am așezat lângă el, dar parcă nu mai era aceeași persoană dinainte. Privirea-i de om cu suflet bun dispăruse. Acum luase cu totul alt chip, cu o căutătură vicleană și rea. Îndată ce m'a văzut, s'a năpustit la mine, spunându-mi că, dintr'o oarecare pricină, eu sânt de vină că îi este lui rău. Pentru că i-am răspuns îndată cu asprime și fermitate, dar firește, cu grijă și fără mânie, s'a adunat puțin și a-nceput să se vaite că nu se aștepta să-i fie rău atât de repede, la nici o zi de când venise în mănăstire.

A început imediat să ceară medicamentele calman-te, căci nu putea îndura criza care abia începuse a-l cuprinde. Îmi era limpede că va fi o noapte grea. Dar cel mai mult m'am îngrijorat când am înțeles că nu are nici un medicament la el, cu toate că aflasem de la telefon că-și va lua metadona, fără de care lăsarea de heroină este foarte grea și aproape de neîndurat.

Dacă aş fi ştiut, negreşit nu l-aş fi primit să vină la noi fără medicamente, în starea în care era. Mă aflam dintr'o dată într'o situaţie de neînviat. Cumva trebuia să ieşim din asta. Iar seara, abia se lăsa.

Am încercat mai întâi să-l liniştesc, vorbindu-i şi sfătuindu-l să reziste, caci avea în faţă un bun prilej de-a se curăţi şi de-a se lecu. I-am promis şi că a doua zi o să-l chemăm pe medicul din baza Italiană ca să-i aducă medicamentele cu ajutorul cărora va trece mai uşor peste criză. Dar el începuse deja să-şi iasă din fire şi să nu mai primească nimic din ce-i spuneam. Nu făcea decât să repete încontinuu că-i e rău, tare rău şi că acum, acum trebuie să ia ceva, altfel o să înnebunească. M'a ameninţat c-o să sară pe fereastră, c-o să plece singur la Deceani şi tot aşa. Din când în când îşi mai venea în fire, îmi cerea iertare şi asculta ce-i spuneam, dar apoi începea din nou să se vaiete şi să ameninţe. Ceilalţi fraţi din cameră, fiecare după puterile sale, au încercat şi ei să-l liniştească şi să-l ajute, dar faţă de ei era chiar răutăcios şi agresiv. Se simţea vădit puterea răului şi diavolul care pusese stăpânire pe el. În doar câteva ceasuri de când plecase din atelier, se petrecuse o asemenea transformare cumplită a personalităţii lui, încât era într'adevăr de necrezut. M'am dus până la punctul nostru de prim-ajutor să văd ce calmante avem, dar el îmi spusese dinainte că nu reacţionează deloc la Bensedin, Diazepam şi altele asemenea. Din medicamentele pentru dureri mai puternice am găsit Trodon, Baralghin şi Novalghetol. Le-am amestecat pe toate trei în aceeaşi doză şi i-am făcut o injecţie. Îndată ce acul a intrat în trup, s'a auzit un oftat de uşurare, cu toate că nici nu începusem să apăs pis-

tonul seringii. După asta s'a simțit mai bine. Era cam șapte seara când mi-a spus că va încerca să se culce. Am mai stat puțin cu el și, pentru că a reușit să se liniștească și să adoarmă, le-am spus celor din cameră să aibă grijă de el și să mă cheme imediat dacă se mai întâmplă ceva. Apoi m'am dus în chilie să mă liniștesc și să mă odihnesc puțin. Nădăjduiam că o să doarmă până dimineață, pentru că totuși îi administrasem un cocktail puternic de medicamente. Iar mâine, sigur, avea să ne fie mai ușor.

Însă n'au trecut bine două ore și telefonul a început să sune: - *Părinte Arsenie, veniți repede, fratele N. s'a trezit și vă cheamă.* Când am ajuns, aceeași poveste: vaiete, sudoare, tremur, cuvinte fără sens. Am încercat să-i adun gândurile discutând cu el, dar am dat greș. Buzele i se acoperiseră cu albeață și se uscaseră. M'am dus să-i fac un ceai și îndată a băut o cană plină. Era limpede pentru amândoi că în noaptea asta, nici vorbă de somn și că, tot așa, șederea lui în mănăstire se va sfârși mult mai devreme decât plănuisem noi. Văzând că vorba nu folosește la nimic, am tăcut, m'am așezat pe un scaun lângă patul lui și am început să mă rog. În răstimp, el suspina, bolborosea ceva în barbă sau clătina necontrolat din cap. După zece minute, mi-a venit gândul să-i aduc din biserică Aghiazmă Mare s'o bea, pentru că nimic altceva nu părea să ajute. Am luat binecuvântare de la părintele Savva și i-am adus apă sfințită într'o cănuță cam de mărimea unei cești de cafea. L-am lămurit despre ce-i vorba și i-am spus s'o bea, rugându-se Domnului să-i ușureze chinurile și să-l ajute. M'a ascultat și a băut toată aghiazma, iar eu am coborât să-i mai fac un ceai. Dar nici n'au tre-

cut două minute că m'au chemat să vin înapoi. Tocmai ce ieșisem din cameră că fratele N., într'un acces puternic de icnete și tuse, a vomitat cele câteva înghițituri de apă sfințită. Abia acum avea să intre în cea mai grea stare de când începuse să i se facă rău. A prins să-mi spună cu o voce guturală, cu totul schimbată: - *Părinte Arsenie, ce mi-ai dat? Mă simt îngrozitor, nu mi-a fost așa rău niciodată în viața mea!* A continuat să repete asta de mai multe ori, cu o grimasă de nedescris. Eram cu adevărat uluit văzând lucrarea aghiazmei asupra lui. Mă aflam față în față cu un caz de posedare așa cum numai în cărți mai găsești. Cu vocea schimbată și guturală a continuat să se vaite și scoată niște sunete de parcă răgea. Toți din cameră au amuțit și în sfârșit au luat lucrurile în serios, fiind conștienți de prezența vădită a diavolului însuși, care era acum tulburat, răscolit și ars de Aghiazma Mare. Abia când a gustat din cele sfinte i-a fost rău cu adevărat.

Ca să nu-i mai deranjăm pe frații din cameră, l-am luat să ne așezăm o vreme jos, în trapeză, unde deja îi pregătisem cea de-a doua cană cu ceai de valeriană. S'a așezat tremurând și repetând că nu s'a simțit nicidată atât de rău ca atunci când a băut *apa aia*. Era limpede că diavolul este cel care se vaită în el și-am hotărât atunci să-i mai dau o dată să bea Aghiazmă Mare. M'am dus și i-am adus încă o ceașcă. Mă privea de parcă i-aș fi oferit sodă caustică, dar, la îndemnurile mele, a acceptat s'o ia. S'a însemnat cu Sfânta Cruce și a băut. Și, din nou, același lucru. După două minute a început să icnească, s'a ridicat și s'a repezit la baie. Am plecat îndată după el. Cum a ajuns la toaletă, a început să vomite, râgâind. Eu

îi țineam fruntea și încercam să-l liniștesc, rugându-mă Domnului din adâncul sufletului să ne ajute amândorura, pentru că așa ceva nu mai trăisem niciodată în viață. Când ne-am întors în trapeză, era verde la față, cu privirea încețoșată și cu totul epuizat. Am încercat să-l lămuresc că, dincolo de chinurile astea ale lui, reacția pe care-a avut-o la apa sfințită este, de fapt, un semn bun, pentru că arată puterea lucrării asupra celui rău, care îl poseda de atâția ani. El continua să repete în neștire că niciodată nu i-a fost mai rău.

În vreme ce stătea cu totul sfârșit în trapeză, m'am dus să-l caut pe ieromonahul Daniel, ca să împlinim ceea ce probabil ar fi trebuit să facem de la bun început – să-i citim molitvele lângă chivotul cu moaștele Sfântului Ștefan de la Deceani.⁴ Când însă l-am

4. *Sfântul Ștefan de la Deceani* a fost fiul Regelui Milutin și tatăl Țarului Dușan. A fost orbit din porunca tatălui lui, înaintea căruia fusese clevetit pe nedrept, iar din porunca nestatornicului său fiu, Dușan, a fost fost sugrumat, pe când ajunsese mai în vârstă. Când l-au orbit, i s-a ivit înaintea Sfântul Nicolae, care i-a zis: „Ștefane, nu te teme, iată ochii tăi se află în palma mea. La vremea cuvenită, îi vei căpăta înapoi.” Ștefan a petrecut timp de cinci ani ca ostatec la Constantinopol, în Sfânta Mănăstire Pantocrator. Fiind bărbat plin de înțelepciune, s-a înarmat cu rugăciunea, cu răbdarea, cu blândețea, cu evlavia și cu cele mai aspre nevoițe călugărești. Astfel, i-a întrecut în bunătăți nu doar pe monahii de la Pantocrator, ci și pe toți monahii constantinopolitani. Încheindu-se cei cinci ani, Sfântul Mare Ierarh Nicolae Făcătorul de Minuni iar s-a arătat înaintea mult-pătimitorului Ștefan și i-a zis: „Am venit să-mi împlinesc făgăduința ce ți-am făcut.” Sfântul Nicolae a însemnat atunci cu semnul Sfintei Cruci fața lui Ștefan, iar Ștefan și-a recăpătat vederea în chip desăvârșit. Spre mulțumită și slava lui Dumnezeu, a ctitorit Biserica de la Deceani, una dintre cele mai frumoase biserici ale

rugat pe părintele Daniel să săvârșească slujba, s'a îngrijorat și mi-a mărturisit că până atunci nu mai citise molitvele de scoatere a duhurilor rele și că se teme că nu-i pregătit pentru așa ceva. L-am rugat atunci să-i citească măcar molitvele rânduite pentru cei grav bolnavi. Și s'a învoit. Apoi, cum i-am spus fratelui N., spre mirarea mea, a venit de-ndată și cu bucurie în biserică. Ne-am apropiat de sfintele moaște, în întunericul liniștit și plin de pace al bisericii. A îngenunchiat, punându-și mâinile pe marginea de piatră a chivotului. Am aprins lumânările. Părintele Daniel și-a pus epitrahilul și a început rugăciunea, în vreme ce eu psalmodiam și dădeam răspunsurile la ectenii. Slujba a durat cam o jumătate de oră. Fratele N. se liniștise cu totul și chiar, pentru o clipă, mi s'a părut că a adormit, sau că și-a pierdut cunoștința. Când am sfârșit, ne-a urmat liniștit și tăcut până la arhondaric. Am hotărât să-i dau să bea apă sfințită pentru a treia oară și, Slavă Domnului, de astă dată n'a mai vărsat. Mi-a spus că se simte mult mai bine, dar că cel mai bine i-a fost când a stat îngenunchiat în fața chivotului. Și că, după ce a ieșit din biserică, a început să-i fie rău din nou, dar nu ca înainte. M'am bucurat foarte tare și, înlăuntrul meu, i-am dat mulțumire lui Dumnezeu, rugându-L să ne ajute și în continuare.

În cele din urmă, ne-am întors în cameră și mi-a zis că va încerca să se culce. Era deja miezul nopții. Toți

Creștinătății și evlaviei Sârbe, zidite în vechiul și somptuosul stil bizantin. Sfântul Ștefan a trăit ca un mucenic toată viața lui, și mucenic s-a înălțat la Ceruri în anul 1336, primind de la Atotputernicul Dumnezeu, pe Care cu credință L-a slujit, cununa nepieritoare a veșnicei slave. (n. red.)

ceilalți dormeau, iar eu m'am așezat lângă patul lui. Mă temeam să-l las din nou singur, așa că am șezut citind și rugându-mă până spre două noaptea. El a adormit repede, de îndată ce s'a întins în pat și s'a învelit cu tot ce avea. Încredințându-mă că doarme adânc, am ieșit în vârful picioarelor din cameră și m'am dus spre chilia mea, să ațipesc și eu puțin, pentru că eram foarte obosit după toate cele întâmplate. M'am întins cu gândul de-a nu mai merge la slujba de la ora patru și jumătate, ci să mă duc în jur de șapte, când începe Liturghia, ca să apuc să dorm măcar patru, cinci ore. Dar deja în jur de cinci m'au chemat iarăși, căci fratele N. se trezise, coborâse la arhondaric și vroia să mă vadă. De bună seamă, diavolul care de atâția ani sălășluia netulburat în el și-l secătuia de viață nu putea să fie biruit cu totul numai cu-o singură rugăciune și după numai o noapte petrecută în mănăstire, ci doar fusese trântit de-o lovitură mai puternică. Dar s'a ridicat pe dată și-a continuat să-l chinuie, în chipul unei puternice crize de sevraj.

Am ajuns amândoi la concluzia că n'o să mai poată rămâne în mănăstire și că în ziua următoare va trebui să-l duc în Belgrad. Tocmai atunci aveam asigurată și escorta forțelor de menținere a păcii pentru fratele care se ocupa cu aprovizionarea mănăstirii. Plecarea asta nu-mi cădea deloc bine, pentru că-mi doream să petrec întregul post cu pace, fără să ies din mănăstire. Dar, pentru că-mi asumasem răspunderea lui, nu puteam să-l las acum în grija altui părinte care nu avea nici o experiență cu narcomanii. Mai ales că, în starea în care se afla, nu puteam să-l duc doar până la Berane sau Novi Pazar și să-l las în stația de au-

tobuz. Pur și simplu, n'aveam de ales. Trebuia să-l duc până la Belgrad.

Cu toate că luasem hotărârea să plecăm, asta nu mă liniștea prea tare, fiind îngrijorat în continuare la gândul că mai trebuie să rezist încă douăzeci și patru de ore împreună cu el. Însă, prin Pronia Dumnezeiască, părintele Xenofont, care ținea legătura cu forțele de menținere a păcii, mi-a zis că există posibilitatea să obținem o escortă chiar în aceeași seară până la înclisura Kula, fapt aproape nemaiîntâlnit. Această veste suna izbăvitor, dar nu îndrăzneam să cred că-i posibil, deoarece escortele trebuiau anunțate la baza Italiană cu cel puțin două zile înainte. Totuși, nu știu din ce pricini, Italienii au acceptat să plecăm în acea seară la drum. Și fratelui N., și mie, ni s'a luat o piatră de pe inimă.

În cele din urmă, am pornit. Fiind foarte obosit și având înainte un drum de toată noaptea până la Belgrad, am băut o cană de ceai negru înainte de plecare, pentru că simțeam că n'o să pot rezista până la capăt, mai ales în orele dinaintea răsăritului, când somnul pune stăpânire pe om. Nici n'am ajuns bine la Peci, că sărmanul N., în clipa în care a avut semnal pe telefonul mobil, a început să-și sune cunoștințele și tovarășii de rele ca să se intereseze de unde poate cumpăra heroină imediat ce va ajunge în Belgrad. Mi-era cumplit de neplăcut să mă aflu din nou, după atâția ani, în lumea narcomaniei și a deznădejdei. În cele din urmă, a reușit să dea peste un *dealer* care i-a spus că-l va aștepta până la trei dimineața. Era greu să ajungem până la acea oră, dar N. totuși i-a promis că vine, de frică să nu piardă această unică șansă de-a găsi heroină. Mi-a trecut un cuțit prin inimă când

am aflat că *dealer*-ul era o tânără femeie, mamă de copil mic, care se întreținea din vânzarea heroinei. Iadul pe pământ. După ce și-a aranjat întâlnirea, N. s'a mai liniștit puțin, dar îi era în continuare rău. Din când în când trăgea adânc aer în piept, parcă pierzându-și răsuflarea, pentru că-și simțea inima bătând foarte aritmic. Îmi părea rău pentru el, așa c-am mers cu viteză mare, ca să ajungem cât mai repede la Belgrad și el să-și cumpere odată otrava aia și să-și aline suferința. Îmi era cu adevărat de necrezut cum m'am trezit pe neașteptate într'o asemenea situație absurdă.

Ceaiul m'a ținut treaz și de-a dreptul am zburat pe drum. El, sincer, s'a mirat de unde până unde să conducă un călugăr cu-așa o viteză și o siguranță, mai ales noaptea - asta pentru că nu-mi cunoștea viața de dinainte. Am început atunci să-i vorbesc mai mult despre trecutul meu, despre cum am cunoscut mulți care duceau o viață ca a lui și că majoritatea nu mai sânt printre noi. N., de felul său, era un om deștept și conștient de starea sa și câtă vreme i-am povestit pe îndelete despre Dumnezeu, despre suflet și despre dependența de droguri, doar tăcea și suspina. Am văzut că mă asculta cu seriozitate, așa că nici eu nu l-am scutit, nici nu l-am mângâiat cu fățărnicie, ci i-am arătat deschis starea în care se afla și ce urma să-l aștepte. De-a lungul drumului, și-a deschis și mai mult inima și-am aflat multe lucruri tainice despre el.

Vremea a trecut pe nesimțite și iată-ne în curând la periferia Belgradului. Eram în întârziere cu 40 de minute față de ora fixată, dar el trăgea nădejde că *dealer*-ul o să-l aștepte. Când am ajuns în fața casei

Ghera - Războinicul roșu

unde locuia vânzătoarea de otravă albă, l-am ajutat să-și ia geanta din portbagaj și i-am întins mâna pentru a ne lua rămas-bun. Era cu totul tulburat și rușinat și n'a putut decât să îngaime: - *Iertați-mă, părinte, nici nu știu ce să zic...* I-am spus: - *Nimic, frate. Rămâi cu Dumnezeu și să fii iertat!*

Nu eram tocmai supărat pe omul ăsta, nici pentru că-mi pricinuisese o asemenea tulburare, pe care rareori am mai trăit-o, nici pentru că mă scosese din mănăstire în vremea Marelui Post, ceea ce nu-mi doream în ruptul capului. După ce ne-am despărțit și-am pornit spre metocul nostru din Zemun, m'am simțit ușurat la gândul că n'o să-l mai văd niciodată. Nădăjduiam să uit cât mai repede cele petrecute. De astă dată, n'am dorit să-mi văd nici părinții, nici prietenii, nici Belgradul. Am chibzuit să rămân la metoc până când mă voi putea întoarce în Kosovo, adică până pe la trei după-amiază. M'am culcat la trei și jumătate dimineața, dar nu prea aveam somn, atât din pricina căinii de ceai tare, cât și a amintirilor triste răscolite de cele întâmplate. Dar cel mai mult și mai mult mă simțeam ros de îndoieli și de nedumerire. Încercam să înțeleg de ce-a îngăduit Dumnezeu să se sfârșească totul așa... În zadar au fost toate străduințele de a-l ridica pe omul ăsta?

În zori, telefonul. În receptor, aud cu uimire vocea fratelui N.: - *Părinte Arsenie, iertați că sun așa de vreme, dar mă temeam să nu fi plecat deja.* Vorbea foarte serios și emoționat, însă și foarte coerent, spre deosebire de zilele trecute. Era limpede că-și luase doza potrivită de heroină. La acești nefericiți, după o anumită vreme, drogul încetează să le mai ofere vreo plăcere deosebită și ajunge să le fie doar doza necesară pen-

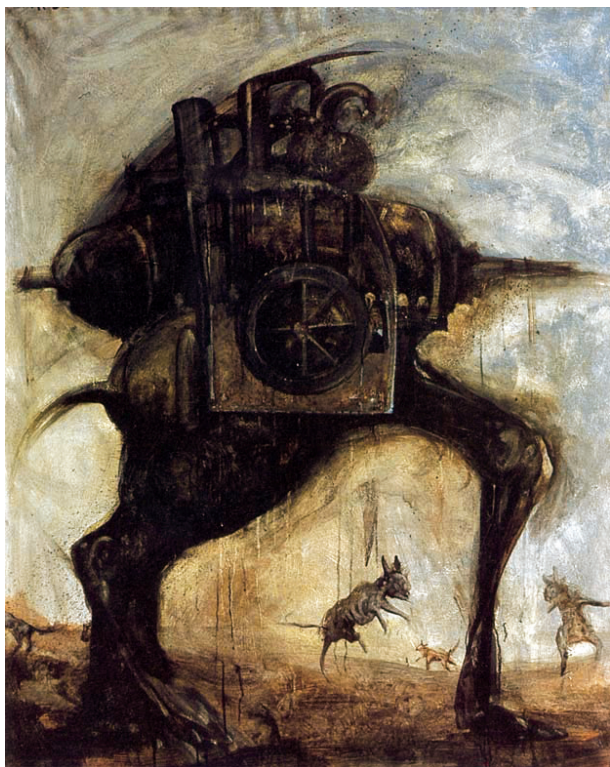

Sfântul Mercurie - Mănăstirea Graceanița

tru o viață normală. - *Părinte, am vrut să vă mulțumesc că mi-ați arătat atâta dragoste și răbdare, cu toate că nu meritam să-mi purtați de grijă... mai ales că nici nu ne cunoșteam dinainte. Vă rog să mă înțelegeți! Iertați-mă! Părinte Arsenie, iertați-mă dacă puteți!* Acest telefon al lui m'a surprins cu adevărat și m'a mișcat. Tocmai când mă gândeam că deja îmi uitase și numele, și chipul, având în vedere starea în care era. Dar nu era așa. - *Părinte, a continuat, ar însemna foarte mult pentru mine dacă ați afla puțină vreme să treceți pe la noi, pe acasă, să-mi vizitați familia, înainte de-a vă întoarce în mănăstire.* Asta m'a uimit încă și mai mult și mi-a dat nădejde că n'a fost totul în zadar. - *Cu mare bucurie voi trece pe la tine, frate N.,* i-am răspuns. Ne-am înțeles asupra orei și locului unde să vin.

Când m'a întâmpinat în apropierea casei sale, mai să nu-l recunosc, într'atât își revenise la înfățișare. Era cu totul alt om. Mi-a sărutat mâna, acolo, în stradă, în fața trecătorilor și m'a îmbrățișat din toată inima, de parcă eram neamuri. Eu eram surprins, pentru că nu mă așteptam la atâta apropiere din partea lui. Nici nu știam cum să reacționez la o asemenea primire. Dar îmi era limpede un lucru: omul din fața mea era însetat de atenție și dragoste.

Apartamentul în care locuia arăta mult mai bine decât mă așteptam. Soția lui era acasă, dar copilul îl duseseră la grădiniță. Fiind post, îl rugasem la telefon să-mi pregătească niște cartofi fierți, ca să mănânc la ei și să pornesc apoi la drum. Însă vizita, pe care-o plănuisem să nu țină mai mult de-o jumate de oră, a durat două ore jumate. Cei doi, pur și simplu, erau flămânzi după cuvântul lui Dumnezeu. Și cum se întâmplă în asemenea situații, Dum-

Ghera - Războinic IV

nezeu, după credința și dorința lor, mi-a dat cuvânt și, în aceste ceasuri, le-am vorbit mult, din inimă, însuflețit, cu toată dragostea. Au rămas amândoi adânc marcați. Fratele N. mi-a spus sincer, ca un copil: - *Părinte, mi-ai deschis ochii spre o viață nouă, mai adevărată, despre care până acum n'am avut habar.* Iar eu, tocmai ce-i explicasem că nu trebuie să-și închipuie că va putea înțelege și împlini toate acestea dintr'o dată, ci că abia de-acum înainte urma să guste din toată amărăciunea luptei cu satana. I-am mai spus că, pentru stăruința și credința lui, și mai ales cu ajutorul lui Dumnezeu, după o vreme poate nădăjdui să biruiască răul care-i stăpânea de atâta vreme ființa. Soția lui plânga fără încetare în toată vremea cât le-am vorbit, dar lacrimile ei îmi păreau de nădejde, chiar de bucurie, și nu de deznădejde, cu toate că de deznădejde negreșit adesea vărsa lacrimi până la întâlnirea noastră. Ne-am despărțit cu promisiunea lui că va încerca din toate puterile să-și ducă viața după cum ne-am înțeles, și cu promisiunea mea că nu-l voi uita în rugăciunile zilnice.

Cât am condus pe drumul de întoarcere, cutremurat de întâmplările din ultimele zile, m'am gândit la omul ăsta și la mulți alții, cunoscuți și necunoscuți, care-au trăit la fel. După o vreme, am ajuns doar să mă rog și să plâng, avându-l în minte pe bunul meu prieten, Ghera și împărțășind în inimă aceeași dragoste și către fratele N., știind cât e de greu pentru astfel de oameni să vadă adevărul și să-și schimbe viața.

Dar, Doamne, toate la Tine sânt cu putință! Mântuiește-ne, ridică-ne și ne tămăduiește pe noi, sărmanii, păcătoșii și neputincioșii copii ai Tăi...

Sfântul Gheorghe (Școala Cretană)

Azi este praznicul Acoperământului Maicii Domnului,⁵ sub care să ne aflăm și noi, prin mila Domnului. Preasfânta Fecioară să ne ocrotească de toate nenorocirile ce vin asupra noastră, ascunse sub chipul luminii înșelătoare și al părutei fericiri din viața pământească, să ne scape din toate cursele care ne sânt întinse din cea mai fragedă tinerețe, să ne izbăvească din toate primejdiile care caută să ne zdrobească, spre jalea îngerilor și spre bucuria și ocara diavolilor.

Acum, aș mai pomeni câteva persoane cunoscute în tinerețea mea, ale căror povești de viață, asemeni cu cea a lui Dușan, nu sânt tocmai roz, dar sânt de mult folos celor ce vin din urmă. Nădăjduiesc că astfel vor putea recunoaște momente și situații asemănătoare din viața lor și, trezindu-se la timp, nu vor face aceleași greșeli care să-i coste atât de scump, poate mai scump decât ce cred ei că e scump.

Pe când eram în clasa a VIII-a - vorbesc mai ales despre generația anilor 1957 și 1963 din care făceau parte majoritatea prietenilor și cunoscuților mei - așadar pe când împlinisem 14 ani, în cercul meu de cunoscuți au început să se formeze anumite grupuri. Eu locuiam într'o zonă vecină cu cartierele Dedinie, Topcider și Seniak, unde trăiau mai cu seamă politicieni, oameni de stat, înalți funcționari

5. Pe stil vechi. (n. red.)

ai armatei, marii afaceriști, medici, avocați și artiștii plăcuți regimului, așa-zisa „cremă” a societății comuniste a Belgradului anilor '70-'80. Majoritatea prietenilor mei erau copiii unora ca aceștia, iar eu, bună parte din vreme mi-am petrecut-o în casele lor. Cu toate că părinții mei nu făceau parte din clasa înaltă a societății, acești copii din Dedinie mă invitau cu plăcere la ei și se bucurau de tovărășia mea, fiind unul asemenea lor în duh și având interese comune. Dușan, prietenul meu drag, locuia tot în această zonă, fiind fiul marelui chirurg și director al Clinicii de Chirurgie din Belgrad. Noi doi, pururea nedespărțiți, am fost cea mai îndrăgită pereche de adolescenți în multe din aceste case. Sânt convins, fără urmă de îndoială, că vremurile despre care pomenesc au fost cea mai athee perioadă din toată istoria poporului Sârb. Se trăia foarte ușor și fără griji. Iosip Broz (Tito)⁶ era de neînlăturat de la putere, Iugoslavia avea poate cel mai bun statut în lume de

6. *Iosip Broz Tito* (1892 - 1980) revoluționar iugoslav și om de stat. A fost inițial secretarul general, apoi președintele Ligii Comuniștilor din Iugoslavia și conducător al partizanilor iugoslavi. După sfârșitul războiului, a devenit prim-ministru și președinte al Republicii Socialiste Federative Iugoslavia. Din 1943 până la moartea sa, în 1980, deținea gradul de Mareșal al Iugoslaviei, având funcția de comandant suprem al Armatei Populare Iugoslave. Cu toate că a fost unul dintre fondatorii Kominformului, a fost de asemenea primul și singurul membru Kominform care a sfidat cu succes autoritatea sovietică. Ca susținător independent al căii către socialism (numită uneori „comunism național” sau „Titoism”), a fost principalul fondator și promovator al Mișcării de Nealinie și primul secretar general, susținând politica de nealinie dintre cele două blocuri ostile în timpul Războiului Rece. (n. red.)

până atunci, situație diametral opusă celei din zilele noastre. Erau bani, se lucra puțin, iar în capul listei de priorități erau călătoriile, *shopping*-ul și petrecerile fel de fel. În lumea asta am crescut și noi.

Tot atunci am cunoscut-o pe Mira Miatovici, fiica lui Țvietin Miatovici, omul de stat care a fost primul președinte al Iugoslaviei după moartea lui Tito. Trăiau în Dedinie, nu departe de Muzeul „25 Mai” și reședința lui Tito, în lux, fără să ducă lipsă de nimic, într’o vilă mobilată scump și cu bun gust, cu multe tablouri și obiecte de artă. Cămarile le erau pline de mâncăruri și delicatese din cele mai fine, pe care uneori le aruncau. Imediat după poarta de la intrare, se afla un chioșc unde stătea un milițian care-i legitima pe toți vizitatorii. Spre deosebire de acești zei comuniști de neatins, clasa muncitoare se îneca în sărăcie, hipnotizată zilnic și sistematic prin lungi discursuri politice, perfid născocite, care, în fapt, nu spuneau nimic, prin minciuni nerușinate și promisiuni fără acoperire. Mama Mirei murise de tânără și tatăl ei se recăsătorise cu o actriță cunoscută de film și teatru, Mira Stupița. Spre deosebire de el, ea era de gașcă, o persoană foarte cultă și deschisă. Cum de-au ajuns ei împreună, asta n’am reușit niciodată s’o pricep.

Tovarășul Țvietin era un tip rigid și grav, fost partizan și leninist înfocat, pentru care singurul lucru sfânt era Partidul Comunist și așa-zisa „luptă de eliberare socială.” Cel mai mult îi plăcea să povestească despre luptele lor, ca tineri comuniști și proletari, cu Nemții și cu Cetnicii⁷ și cu toți care nu erau de

7. *Cetnici* - nume dat membrilor Armatei Regale Iugoslave care nu au depus armele și au continuat să lupte sub comanda

partea lor. Cuvintele *Dumnezeu* și *Biserică* erau tabu în casa lui și trebuia avută mare grijă ca nu cumva, din întâmplare, să-i scape cuiva vreun asemenea cuvânt, căci îndată ar fi fost luat la întrebări la modul cel mai dur, cu toate că pe atunci nu eram decât niște copii.

Mira avea o soră mai mică, Maia, și amândouă aveau suflete bune, minunate. Pe Mira o iubeam ca pe-o soră, iar pe Maia, chiar mai mult. Relația fetelor cu tatăl lor și educația pe care acesta le-o dădea s'ar putea numi, cu cel mai blând cuvânt, tortură. Erau obligate să se uite la toate emisiunile politice, care pe atunci erau foarte multe la televizor, apoi să vadă *Telejurnalul*, care era principala sursă de informație despre toate aberațiile regimului și să vadă toate filmele și seriile despre partizani, care erau unul din principalele mijloace de spălare a creierului. Și nu numai că erau obligate să le urmărească, ci erau și chestionate foarte des, ca să se verifice dacă într'adevăr le-au urmărit și n'au încercat să le fenteze. Când noi, prietenii lor, veneam în vizită la ele, tatăl lor nu apărea; dar, de se întâmpla să vină totuși, ne puneă pe toți la zid și ne întreba care din noi a participat la muncă patriotică, care din noi e membru activ al tineretului socialist sau membru de partid. Și, din pricină că nici unul nu îndeplinea vreodată nici una din cerințele care-l interesau pe el, rămânea profund nemulțumit și dezgustat de prietenii fetei lui celei mari, lucru pe care nu se străduia să-l ascundă în fața noastră. Din fericire, întâlnirile

Generalului Dragoliub „Draja” Mihailovici împotriva trupelor Germane. Spre sfârșitul răzoiului, au fost în conflict deschis și cu comuniștii. (n. red.)

cu el erau destul de rare. Privind de sus, puteai spune că era un om extrem de nefericit, numai că el însuși nu-și dădea seama de asta și, din păcate, transmitea nefericirea asta și fetelor lui.

De bună seamă că, acolo unde nu e Dumnezeu, acolo unde nu e rugăciune, nici mângâierea Duhului Sfânt, trebuie găsită o altă mângâiere și astfel, aceste suflete tinere, pustii, au ales cealaltă mângâiere aflată la îndemână, care le oferea un sentiment părelnic de fericire, o însuflare creativă de scurtă durată și, la o privire de suprafață, ceva ce părea a fi o varietate bogată de preocupări gata să le umple anii tinereții. Drogurile. Însă și mai grav era că aveai acces foarte ușor la ele, de parcă poliția nici nu avea ochi pentru așa ceva, iar dacă situația asta era sau nu întâmplătoare, nu mai am habar. La început se consumau într'o măsură mică, și mai ales cele ușoare, dar trepat deveneau un mod de viață și tovarășe nedespărțite în orice ocazie, mai ales pentru cei care aveau parte de-o viață tulbure în casele părintești, situație considerată pe atunci normală, la ordinea zilei.

Printr'o minune și prin rugăciunile cuiva am rămas foarte puțin afectat de aceste otrăvuri sufletești. Marea parte a prietenilor mă apreciau pentru asta, simțind în mine bucuria vieții într'o măsură mult mai mare decât la ei. În casa noastră, chiar dacă nu îndeajuns, se știa totuși de Dumnezeu, Biserică, de câteva rugăciuni scurte și de *Slavă*.⁸ Acestea au fost

8. *Slava* – tradiție Ortodoxă Sârbă în care fiecare familie își sărbătorește Sfântul ocrotitor în ziua praznicului Sfântului. *Slava* se moștenește de la o generație la alta, pe linie paternă, de către fii. Fiicele, odată măritate, vor sărbători Sfântul ocrotitor

pavezele și ancorele ce m'au ocrotit de pieirea cea de pe urmă.

La începutul anilor '80, am început să formăm trupe de Rock'n'roll și să ne-apucăm de concerte. Eram foarte populari și mândri de asta. Tot tineretul era cu ochii pe noi, privindu-ne ca pe niște idoli de neatins. Ne simțeam deasupra tuturor și tot talentul nostru, lipsit fiind de conștiința Celui care ni-l dăruise, ne era, astfel, condamnare la moarte. Vorbesc la persoana întâi pentru că și eu făceam parte din mediul ăsta, cu toate că nu eram în prima linie, ci doar c-un pas în spate. Și toate astea au ajuns cu neputință de închipuit sau de despărțit de droguri. „Sex, Drugs & Rock'n'Roll,”⁹ „Live fast, die young and leave a good-looking corpse,”¹⁰ erau doar câteva din manifestele și lozincile acestui stil de viață. Așa a fost în vremea generației *Beat* și *Hippie*, așa a fost și în vremea noastră, așa a fost și în vremea de după noi, când alți tineri au pornit pe aceleași căi, sau pe căi aproape de cele pe care și noi ne-am dus.

Rock'n'roll-ul - sau orice alt stil de muzică electronică - este legat în chip de nedespărțit de narcomanie – de fapt, muzica rock reprezintă tocmai expresia

al familiilor soților. În ziua Slavei, familia participă la Sfânta Liturghie și se împărtășește, iar după slujbă, preotul este invitat în casa familiei respective, unde săvârșește o scurtă slujbă de mulțumire. Sărbătorile cele mai cunoscute sânt ale Sfântului Nicolae, ale Sfântului Gheorghe, ale Sfântului Ioan Botezătorul și ale Sfântului Dimitrie. De asemenea, Slava se poate sărbători și la nivel de comunități mai mari (sate, orașe, instituții, companii, profesii). (n. red.)

9. „Sex, droguri și Rock'n'roll.” (n. red.)

10. „Să trăiești vijelios, să mori de tânăr și să lași în urmă un cadavru care să arate bine.” (n. red.)

și manifestarea narcomaniei. Nu există rock fără vreun stimul artificial, extern, și chiar dacă există, atunci apar alte devieri, cum ar fi mutații sexuale și perversiuni, sau orice alt fel de deformări și extreme care, mai devreme sau mai târziu, tot vor ieși la iveală.

Cei entuziaști, lipsiți de experiență și imprudenți, care-și închipuie că pot lega într'un fel sau altul Ortodoxia de muzica rock, „sfințind” astfel rock-ul, nu-și dau seama că încearcă să unească Lumina cu întunericul, dulceața mierii cu amărăciunea otrăvii, viața cu moartea, pe Dumnezeu cu satana. În locul sfințirii rock-ului, se ajunge în fapt numai la prihănirea și batjocorirea Ortodoxiei. Singur și numai ritmul rock-ului, ritm care-i este inimă, fără a mai trebui să ținem seama de texte, este neliniștitor și nimicitor. După buna-dispoziție care trece la repezeală, rămâne tristețea și deznădejdea, iar scăparea din asemenea stări este dorită și căutată cu disperare din nou în același ritm anesteziant, și așa la nesfârșit, fără ieșire, lucru tipic și pentru narcomanie. De bună seamă, nu putem lega asemenea lucruri de Biserică, mai cu seamă de rugăciune și de rodul ei, *isihia*, liniștirea sufletească. De aceea, oamenii din Biserică, dacă doresc să le ajute cu adevărat acestor tineri, nu trebuie să încerce să apropie Biserica de Rock'n'roll, ci dimpotrivă, să-i scoată treptat pe tineri din mrejele rock-ului și, cu înțelepciune și cumpătare, să stingă în ei dorința pentru muzica rock, fapt ce va duce și la stingerea dorinței pentru stimulenții chimici. Având în vedere că narcomanii fac parte, în general, din rândurile artiștilor, intelectualilor și oamenilor creativi, ei

trebuie apropiați de artele duhovnicești, purtătoare ale valorilor veșnice și netrecătoare, mai cu seamă de iconografie și de cântarea psaltică, pentru a cărei adâncime și frumusețe, studiere și învățare este nevoie de-o întreagă Academie. Apoi mai avem poezia-rugăciune, ca și alte chipuri de artă pătrunse de fiorul duhovnicesc.

O pildă nespus de grăitoare pentru efectele autodistrugătoare ale combinației rock-narcomanie este ceea ce s'a întâmplat cu membrii cunoscutei trupe rock *Ekaterina Velika*,¹¹ care era idolatrizată de sute de mii de tineri din toată Iugoslavia. Din pricina heroinei, primul dintre ei care a murit foarte tânăr a fost Ivița, fără îndoială cel mai bun și mai talentat percuționist pe care Belgradul l-a avut vreodată. Atât de bine stăpânea ritmul, încât putea să susțină ca solist întreg concertul. Oricând ar fi putut face parte din Filarmonică. Era un suflet bun, dar pe de-a-ntregul robit opiumului. Apoi l-a urmat *leader*-ul trupei, Milan Mladenovici, chitarist, solist vocal și compozitor deosebit de talentat. El nu era un narcoman tipic, dar consuma destule tipuri de droguri și, din cauze necunoscute, a făcut cancer la pancreas - cu toate că era foarte tânăr - și s'a stins în două luni. Al treilea la rând a fost *bass*-istul Boian Pecear, foarte bun prieten al meu din adolescență. Multă vreme a fost împreună cu Mira Miatovici și, mai înainte de *Ekaterina Velika*, avea formația *Tallas*,¹² în care Mira era solistă și unde își distrugeau sănătatea împreună. El avea să moară la Londra, unde încercase - prea târziu - să se lase de heroină.

11. „Ekaterina cea Mare” (n. trad.)

12. „Valul” (n. trad.)

Trupul îi era atât de dărâmat, încât nu-și mai putea controla funcțiile firești. O cunoștință comună din Londra l-a primit în apartamentul său și i-a purtat de grijă în tot acest răstimp. Se întâmpla că trebuia să-l îmbăieze plin de murdărie și urât mirositor, ca pe-un copil mic sau ca pe-un bătrân senil. În Serbia nu s'a întors decât în sicriu...

Ultima care s'a stins a fost Marghita Stefanovici, pianistă, cunoscută ca „Maghi Femeia fatală” a generației ei. Provenea dintr'o familie bună, studia-se pianul și era un arhitect desăvârșit. Mulți tineri tânjeau după ea, iar ea lua pe alese... Era cunoscută pentru viața-i promiscuă și desfrânată. Îmi amintesc că, pe când se aflau la apogeul popularității lor, o prietenă a noastră a dat o petrecere în ziua în care se sărbătorea *Slava* familiei, iar Maghi, împreună cu un cunoscut artist belgrădean, au făcut o faptă plină de rușine chiar în holul de intrare în apartament. E de mirare cum nu s'a deschis pământul să-i înghită pe amândoi și însuși Sfântul cu sabia de foc a cărui *Slavă* se prăznuia în acea zi nu i-a pedepsit. În cele din urmă, Marghita a ajuns atât de dărâmată, încât era de-a dreptul desfigurată de narcotice, medicamente și alcool. Aproape toți dinții îi căzuseră, iar părul ei negru, lung și preafrumos se rărise, ajungând să provoace repulsie. Toți se îndepărtau de ea îngroziți și dezgustați. Cu ceva ani în urmă reușise la un moment dat să se pună pe picioare cât de cât. Își pusese dinți falși și fața ei tumefiată își mai revenise puțin. Însă, când vorbea cu cineva, acea intelectuală cândva ageră la minte, își pierdea repede coerența și pur și simplu amuțea în mijlocul frazei, uitând unde rămăsese, sau începea dintr'o dată să

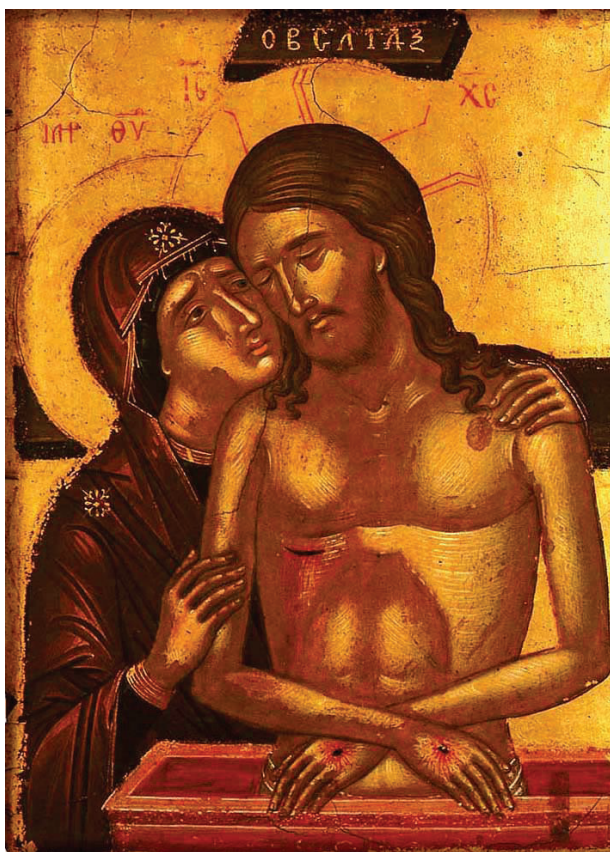

Pablo Picasso - Nud care se piaptăna

vorbească despre altceva, fără nici o legătură cu subiectul, punându-se astfel într'o situație jenantă și pe sine, și pe interlocutor. Într'un sfârșit, s'a îmbolnăvit de epilepsie. O adevărată tragedie. Cu câteva zile în urmă, am aflat că și această nefericită a murit.

Povestea trupei *Ekaterina Velika* este cea mai dramatică, dar aceleași lucruri se întâmplau cu toate celelalte formații de rock, unde întodeauna cel puțin unul din membri trăia asemenea tragedii. Se stingeau, cu frumusețea și sănătatea distruse, cu mintea și demnitatea omenească surpate și toate astea pentru o clipă de glorie și o popularitate efemeră, din dorința arzândă de-a fi în centrul atenției. Temelia acestor tragedii era cumplita goliciunie sufletească în care toate încăpeau, mai puțin Dumnezeu.

Dar să ne întoarcem la Mira Miatovici. Timpul trecea și toate minciunile și înșelăciunile comunismului au început să iasă la iveală. Pantheonul lor marxist a pornit a se năruși și, dimpreună cu el, puterea tuturor celor care-și trăgeau din el neobrăzarea. Ce plată i-a fost rânduia tovarășului Țvietin pentru faptele sale de către veșnica dreptate Cerească? Mai întâi, s'a ales praful de cariera lui și a ajuns un nimeni, un bătrân neînsemnat. Soția l-a părăsit repede, iar fiicele lui, dependente în ultimul grad de heroină, au murit una după alta de SIDA. El însă a rămas singur și uitat de toți, ca, poate, în liniște, să cugete mai bine la ce s'a ales din viața lui. Sau, cine știe, să rămână consecvent cu sine: egoist și nepăsător, fără dragoste față de nimeni. Sau să-și ia zilele, așa cum, după mintea unora, ar fi mai cinstit. Sau poate... să se pocăiască și să ceară de la Dumnezeu iertare și mântuire pentru sufletul său nefericit.

Smerenia cea de pe urmă - Mănăstirea Ivron

N'am pomenit decât un singur caz luat din lumea „aristocraților” din Dedinie, dar nu vreau să mai vorbesc și de alții, pentru a nu scârbi mai mult. Voi spune doar că, totuși, dacă privim Creștinește, nici unul din ei n'a fost în esență vinovat, ci cu toții au fost amăgiți de mersul strâmb al societății în care trăiau și, din slăbiciune omenească, și-au dorit putere și confort în viață.

Dumnezeule, iartă-le sufletele lor, iar nouă ne ajută ca să înțelegem judecățile Tale de nepătruns, sfaturile spre zidire și pedepsele după dreptate.

„Planta vie“ a lui Ghera – actrița Sonia Savici

O, Doamne, ce spaimă m'a cuprins în vis azi-noapte!

Visam că mă aflu la înmormântarea prietenei mele, Marghita. De fapt, venisem la cimitir mai devreme și cortegiul funerar nu ajunsese încă. Uimit, am băgat de seamă că, în locul mormântului, era săpată o uriașă groapă. Uitându-mă și mai bine, am văzut că groapa avea formă de piramidă răsturnată. Lățimea și adâncimea ei erau de cel puțin cinci metri. Pe-o parte se aflau niște trepte săpate în pământ. Abia spre vârful piramidei întoarse se vedea mormântul și, spre mirarea și dezgustul meu, acolo se aflau sicriul – deschis – și giulgiurile. Totuși, nu pricepeam unde-i moarta, sicriul fiind deja aici. Din cauza acestei priveliști stranii, un fior de gheață m'a cutremurat.

În depărtare, iată și cortegiul. Un alai măricel de oameni îndoliați, în fruntea căruia mergeau doi, ținând de subsuori pe cineva care-mi părea cunoscut. *Doamne, Dumnezeu, era chiar Marghita!* Nu-mi venea să-mi cred ochilor, dar, apropiindu-se mai mult, am fost sigur, ea era! „Ce-o mai fi și asta,” mă gândeam, „uite-o, e vie!” Pe măsură ce veneau, am văzut că Maghi era toată în lacrimi și pe chipul ei tras și pământiu se citea groaza. Era îmbrăcată cu o haină de fâș galbenă și cu niște pantaloni ce păreau foarte largi, din pricină că ajunsese numai piele și os. Arăta ca cineva în fază terminală de cancer sau de SIDA, chiar înainte să-și dea duhul. Dar și mai rău arătau cei doi care o sprijineau, bănuiam

Maica Domnului împărățind - Constantinopol,
sec. XIII

că părinții ei, cu chipuri aspre și împietrite, ca de gheață. Hotărâseră s'o îngroape de vie, căci boala o adusese în pragul morții. Priveam cu totul îngrozit de absurdul și cruzimea întregii scene și, deodată, m'am hotărât să mă duc dintr'o parte și s'o smulg pe Maghi din mâinile lor. Dar, fără a-și întoarce capetele, cei doi și-au ațintit ochii asupra mea, cu o privire cumplită. Și chiar atunci m'am trezit.

Am sărit din pat și-am aprins lumina. Eram stăpânit în continuare de-o mare spaimă, neputând cu nici un chip să ies de sub impresia acelei atmosfere îngrozitoare din vis. Îmi părea că încă sânt acolo, iar fețele și ochii celor doi diavoli, care luaseră chipurile părinților ei, mă priveau de oriunde întorceam privirea. Asta a durat până m'am dus în baie și mi-am spălat fața cu apă rece, rostind neîncetat Rugăciunea lui Iisus cu voce tare, căci nu eram în stare să mai rabd tăcerea. M'am întors în chilie și, neliniștit, am zăvorât ușa. M'am închinat de mai multe ori și mă tot miram, gândindu-mă ce-a fost cu visul ăsta înfiorător. Mă simțeam ca și cum am fost cu adevărat acolo. Fusesse vis, fusesse aieva? Dumnezeu știe.

A doua zi, analizând din nou visul, am văzut că lucrurile nu erau tocmai absurde, nici lipsite de semnificații. Ce-i drept, nu-i cunoscusem pe părinții Marghitei, dar în toate cazurile prietenilor mei care ajunseseră dependenți de droguri, știam din cele ce vedeam în casele lor, că la toți, ca o regulă, exista o situație nesănătoasă în familie, o relație nefirească între ei și părinții lor. Acești părinți, adesea, erau și ei mai mult sau mai puțin stricați sufletește, alcoolici, oameni cu funcții înalte, carieriști, cărora lumea asta

le oferea putere și succes, dar le fura copiii. Dragostea și apropierea cu care erau datori față de fiii și fiicele lor o înlocuiseră prin sume mari de bani, pe care le dădeau pur și simplu, neștiind sau neavând altceva ce să le ofere. Sau, pur și simplu, erau niște persoane egoiste și nepăsătoare, trăind într'o lume în care se vedeau pe sine buricul pământului, lume în care proprii lor copii nu-și mai aveau locul. În orice caz, cel puțin una din aceste probleme era prezentă în casele lor și copiii creșteau fără dragoste și fără înțelegere, cu toate că părinții lor n'ar recunoaște-o niciodată. Acești părinți ar fi fost în stare să refuze adevărul cu atâta încrâncenare, încât să-și învinovățească pe nedrept copii pentru propriile lor greșeli, adică să susțină că tocmai fiii lor au fost aceia care nu i-au iubit sau înțeles pe ei. Ani de zile am fost de față la multe asemenea situații și, întotdeauna, peste asemenea familii apăsa un sentiment chinuitor, fără ieșire. Firește, nu-i nevoie să mai pomenesc că în astfel de case nu era loc nici pentru Dumnezeu, nici pentru Credință, nici pentru Biserică.

Însă negreșit că, în familiile în care era multă dragoste și o adevărată grijă părintească, care, de obicei, sânt nedespărțite de credința în Dumnezeu, indiferent de ispitele prin care treceau, copiii ajungeau persoane mature, sănătoase și așezate. În celelalte familii, unde dragostea lipsea, sau nu era îndeajuns, oricât ar tăgădui-o părinții și oricât s'ar îndreptăți până în pânzele albe, copiii ajungeau să decadă fizic și moral, devenind ori robi ai alcoolului și drogurilor, ori criminali sau sinucigași.

Fie-le tuturor țărâna ușoară și Dumnezeu să ierte sufletele lor.

Nu cu mult timp în urmă, tata mi-a trimis un album care cuprindea o monografie despre Dușan Gherzici și creațiile lui, pe care-l primise la un vernisaj. Fratele lui Ghera s'a străduit foarte mult să ducă la bun sfârșit acest proiect, pe care-l tipărise în condiții deosebite. Când l-am primit, m'a cuprins bucuria, cu toate că în același timp am avut încredințarea că, răsfoindu-l, mă așteaptă tulburări și amintiri răscolite. Așa a fost. Îndată ce-am întors prima pagină, parcă mi-am deschis trecutul cel uitat și alungat cu bună-știință: anii '80 și '90 în Belgrad și New York, persoane, locuri și întâmplări comune și, mai ales, chipul cunoscut și drag al fratelui și prietenului meu din copilărie, Ghera. Îndată a urmat o strângere de inimă și-un junghi în piept pentru vremurile trecute și pentru clipele frumoase și pentru mulți care nu mai sânt acum printre noi. Alături de schițele și tablourile lui Ghera, multe fotografii de ale lui: el singur, cu alții, cu mine, Belgrad – New York – Paris. O perioadă intensă, urbană, creativă, dar plină de păcate. Creativă, dacă ne luăm după operele de avangardă cu adevărat de calitate, dar plină de păcate, dacă-i cercetăm roadele, care-au fost morțile atâtor tineri plini de talent. O întreagă generație de pictori, muzicieni și artiști... în groapă. *O, Doamne, nu pot să nu tresar, nu pot să nu mă tângui, ci iartă-mă, nu pot uita acele vremuri, nici oamenii, nici tinerețea-mi păcătoasă, nestrunită, pentru care*

*strâmte mi-erău toate, fie metropolă, fie pământu-ntreg.
Iartă-mi și lacrimile de acum, căci nu-s din cele dulci, de
rugăciune, ci aspre, de tristețe amară, pentru ce-a fost
trăit și s'a sfârșit așa, căci, Doamne, dacă Te-aș fi cunos-
cut din vreme, pe Dușan a-l fi ajutat puteam, așa cum
mie însumi reușit-am să-mi ajut, cu darul Tău. De ce
atâtea chinuri pătimit-am, Doamne? Mari păcătoși, cu-
adevărat îmi pare, mari păcătoși am fost cu toții și, dintre
toți, dintâiul fost-am eu.*

Ce prețuiește oare și ce înseamnă când despre cineva se spune c-ar avea „lumea lui interioară”? De obicei, asemenea cuvinte se spun despre cei creativi și talentați, despre artiști. Dar credeți că, pentru ei, „lumea asta interioară” este o binecuvântare sau un chin? În cele mai multe cazuri, dacă-i privim pe cei mai faimoși artiști din lume, care-au umplut cu pânzele lor muzeele și cărțile de istoria artei, vedem că, totuși, a fost numai chin. Mai limpede se vede îndeosebi din felul în care și-au sfârșit viețile și cum au evoluat carierele lor artistice. Cei mai mari pictori, mulți scriitori și genii muzicale, dacă nu de la început, atunci cu siguranță în timp, au ajuns dezechilibrați, tulburi, robi feluritor patimi, însingurați, nefericiți. Mulți au sfârșit prin sinucidere, în deznădejde, sau omorându-se încet, în vicii. Talentul, pentru un om înzestrat, poate în egală măsură să îi fie izvor de bucurie, împlinire și liniște lăuntrică, sau grea povară, pedeapsă și blestem. Cum oare-i cu putință să se deschidă o asemenea prăpastie pentru același talent? Explicația este una singură: totul depinde de conștiința cu care artistul își privește fiecare darul său. Artist, sau om de știință (căci arta și știința se întâlnesc într'un punct), dacă înțelege limpede că harul pe care-l are nu-i al său, ci vine de la o putere înaltă, aceeași putere care l-a adus pe lume și i-a dat întâi viață, apoi talent, acela care mai înțelege încă faptul că puterea asta

este Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Ziditorul tuturor celor văzute și nevăzute, cel mai măiestru Artist, numai acela cu adevărat va culege roadele talentului cu care-a fost înzestrat și, înnobilându-l printr'o smerită conștiință, îl va înmulți și-l va duce la plinire, folosind astfel o întreagă omenire cu darurile și creațiile sale.

Pe de-altă parte, cel care, înzestrat fiind cu talent artistic, se află într'un întuneric duhovnicesc și în orbirea necunoașterii de Dumnezeu, curând va fi căzut în cursa de neocolit a iubirii de sine și-și va considera talentul ca fiind ceva ce-i aparține, propriu ființei sale, primit de la „mama natură,” crezându-se „ales” și mai presus de „restul ființelor omenesti.” O astfel de persoană, mai devreme sau mai târziu, va cădea într'o primejdioasă stare de înșelare sufletească și duhovnicească, o stare de amăgire de sine, care-l va duce treptat la mândrie și auto-idolatrie, prilejul „prin excelență” pentru a sfârși fie în nebunie, fie în sinucidere. De ce se întâmplă așa? Cel care, înzestrat fiind cu talent și care, în sinea lui, se crede „altfel” decât ceilalți, mai bun și mai înalt în toate, în scurtă vreme negreșit îi va disprețui pe toți aceia care nu sânt dăruți asemeni lui, în fapt, pe majoritatea oamenilor. Disprețul trece în ură (conștientă sau inconștientă), iar ura este starea potrivnică dragostei, adică lipsa ei. Cel ce nu are în sine dragoste pentru întregul neam omenesc, acela încetează să-și mai împlinească rostul pentru care Dumnezeu i-a dat viață. Despre Însăși Ființa lui Dumnezeu și despre Energiile sale necreate nu putem spune multe, dar un lucru știm neîndoielnic: *Dumnezeu dragoste este.* /I In. 4:8/ Dragostea adevărată nu caută ale

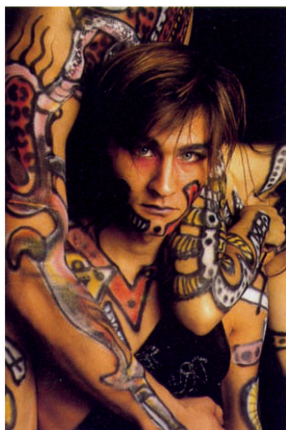
sale, ci se revarsă asupra tuturor, fără să caute cu deosebire la unii sau la alții, mici sau mari. În cel în care dragoste nu-i, nu-i nici Dumnezeu, iar în cel în care nu-i Dumnezeu, cineva trebuie să intre, iar acela nu-i nimeni altul decât potrivnicul Lui, vrăjmașul, stăpânitorul văzduhurilor și-al lumii de aici, satana. El doar așteaptă. Și-i așteaptă mai ales pe-aceia care, după Pronia de nepătruns a lui Dumnezeu, au primit mai multe daruri decât ceilalți, așteaptă ca să-i frângă prin însăși iubirea lor de sine, prin auto-idolatrie. Dar să înțelegem, această auto-idolatrie, pe care satana a însămânțat-o într'ascuns, în esență nu e o „închinare la om,” ci la satana: „satanolatrie.” Atunci duhul rău, treptat, pe față sau pe-ascuns, începe să-și arate chipul în creațiile acestor artiști înzestrați și asta-i cel mai ușor de urmărit în artele plastice. De bună seamă, artistul însuși nicodată nu va recunoaște aceste semne ca fiind ale satanei, ci pur și simplu va mărturisi că, pentru el, sânt „provocări artistice” sau „libertăți de creație,” susținând că binele și răul sânt chestiuni relative. Bunăoară, în religiile Orientale, zeii sânt înfățișați în artă fără ascunzișuri ca fiind demoni și principii active ale distrugerii. Sânt reprezentați în toată hidoșenia lor monstruasă și atroce, cu o precizie desăvârșită și cu o inspirație artistică deosebită.

Pentru toate cugetele și faptele lui, omul trebuie să primească energie din afară, căci el, zidire fiind, nu are în sine acea energie. Și energia adevărată, talentul, o va primi de la Dumnezeu Ziditorul, în vreme ce de la satana va primi o energie înșelătoare, vremelnică, nimicitoare, nedesăvârșită, fără viață. Talentul, omul nu și-l poate însuși dăruind de la sine

– cu toate că, poate, multora așa le pare – ci trebuie să-l primească de undeva, dintr'un *izvor* aflat în afara lui. Cea mai mare tragedie se petrece atunci când omul se supune amăgirii puterilor rele, care prin gânduri îl conving că, de fapt, nu există nici un fel de „forțe,” nici Dumnezeu, nici diavol. Că toate astea sânt doar născociri și că el singur își este izvorul propriei existențe, sau natura (în cel mai bun caz). Și astfel va ajunge să se creadă măsura tuturor lucrurilor. Un asemenea om își este sieși etalon, idol și dumnezeu. Și unde o să-l ducă toate astea? La retragerea energiilor dumnezeiești și la pierderea harului din suflet. Un asemenea om va deveni pustiu și gol, flămând duhovnicește, fără măcar să fie conștient ce i s'a întâmplat și căutând să-și umple golul din suflet cu orice crede că-l va mulțimi, cu triste desfătări vremelnice. Mai mult sau mai puțin, prototipul artistului contemporan este al unui individ iubitor de stimulenți chimici, narcoman, alcoolic sau închinor unor patimi mai ascunse, dintre care mutațiile sexuale sau promiscuitatea sânt pe primul loc, după care vin și celelalte. Pentru o asemenea persoană, din păcate, talentul se preface în blestem, calvar, chin și pieire. Sânt mulți dintre aceștia în zilele noastre, eu însumi dintre ei am fost, dar prea puțini sânt cei conștienți că, tot ce au, lui Dumnezeu se datorează, Cel mai de seamă Dătător de daruri – și că ușor pot pierde totul. Sânt binecunoscute atâtea cazuri de pierdere a „inspirației,” artiști care au încetat să mai picteze, să mai scrie sau compună, să mai creeze fie pentru o vreme, fie pentru totdeauna.

Doamne, fă ca lumea întreagă, mai cu seamă artiștii și oamenii de știință talentați, fă-i să înțeleagă de unde

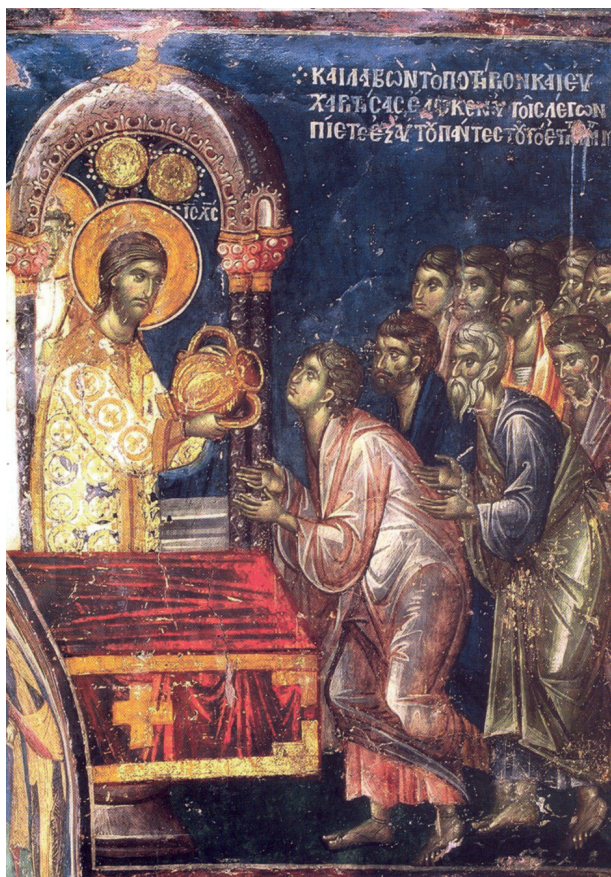
au primit însuflarea, puterea și îndemnul de-a crea. Și, Doamne, celor ce prea curând plecat-au dintre noi, le iartă înșelarea în care-au fost căzuți și, după mare mila Ta, la învierea morților, cu noi îi pune laolaltă în Împărăția Cerurilor, împărăția artelor, împărăția bucuriei nesfârșite, dată de cel mai mare dar primit vreodată de la Tine – viață cea adevărată.

„Plantele vii“ ale lui Ghera – membrii trupei
Ekaterina Velika

Cum se vindecă sufletul? Rana lui, cum se lecuiește oare? Dar poate sufletul rănit să fie, dacă nu-i nici organ, nici nu știm ce este, nici unde este, nici nu-l putem atinge, nici localiza, nici să-i găsim hotarul? Și totuși, sufletul există – cu asta toți sântem de acord. Pentru că, dacă sufletul poate fi rănit, înseamnă că există, este viu. Ceva mort nu poate fi rănit, cel mult se poate altera. Cu toate astea, un suflet rănit doare. Doare ceva în piept, doare tot trupul, doare toată ființa noastră. Căci sufletul este alcătuit dintr'un țesut nematerial, duhovnicesc. Și tot la fel cum trupul poate fi rănit, asemenea se întâmplă și cu sufletul. Există răni mici sufletești, nu foarte adânci, care trec ușor și se uită repede. Sânt altele care țin mult și dor mai mult, pentru a căror vindecare trebuie să treacă ceva vreme. Mai sânt și „răni vii,” de nevindecat, din pricina cărora sufletul suferă o viață, dar sânt și răni pe care sufletul nu le poate îndura și din pricina cărora moare.

În popor există o vorbă: „Timpul le vindecă pe toate.” Cele mai multe din durerile sufletești fie se micșorează cu vremea, fie trec cu totul, precum se întâmplă și cu trupul. Când trupul e rănit, îndată sângele se încheagă și apare coaja, care apără rana de factori externi și oprește sângerarea. Apoi începe formarea accelerată a noilor celule, care întrețes întreaga rană în toate direcțiile; se face o nouă coajă, se refac capilarele și terminațiile nervoase. În cele din

Împărtășania Apostolilor - Biserica Sf. Nikolaos Orfanos

urmă, vechea coajă cade și, în locul rănii, rămâne un țesut nou, roșiatic, care în timp va ajunge la aceeași textură cu restul pielii sau, dacă rana a fost mai adâncă, rămâne un semn. Omul nu poate face lucrurile astea conștient și, cu atât mai puțin, nici trupul nu le poate face. Alticineva conduce acest proces, cineva care cunoaște mult mai bine corpul omenesc și viața, mult mai bine decât omul însuși.

Acest proces de vindecare a rănilor trupești este studiat în detaliu de multă vreme și medicina îl cunoaște bine, căci a putut fi observat, urmărit și cercetat, în vreme ce vindecarea rănilor sufletești (de care se ocupă psihologia și psihiatria contemporană, dar superficial și fără rezultate spectaculoase), au rămas unele din cele mai mari taine pentru cugetul omenesc. Cu toate acestea, știm că sufletul este mult mai sensibil decât trupul, deoarece țesutul duhovnicesc din care e alcătuit este cu mult mai fin decât țesutul epidermei, ligamentelor sau oaselor.

La suflet, adesea nici nu ne gândim și mai c-am fi gata să spunem că nici nu există. Dar când sufletul trăiește o durere intensă sau o mare bucurie, atunci sântem conștienți și siguri că în noi există ceva viu, care este în același timp și ființă în sine, și parte nedespărțită a noastră. Sufletul are un fel de viață a lui, ascunsă simțurilor noastre, dar de această viață a lui depinde lucrul cel mai de seamă pentru om, mult mai important decât sănătatea trupească: liniștea lăuntrică, împlinirea, împăcarea, bucuria și pofta de viață. Când sufletul este rănit, toate sânt clătinate și, pentru om, nimic nu mai contează și nimic altceva nu-l mai poate mângâia, nici sănătatea trupească, nici bogăția materială. Cum să se lecuiască rana din

Ghera - Figură pe masa roșie

suflet, de vreme ce noi nu sântem convinși uneori nici dacă sufletul există? Și totuși, sufletul ne doare, iar acea durere, cu timpul, fie va crește, fie va trece. Vedem că nu ne putem vindeca sufletul doar așa, că vrem noi, la fel cum nu putem s'o facem nici cu rănila trupești, pentru care doar putem să le grăbim vindecarea, dar procesul însuși e dincolo de puterile noastre. Tot astfel se întâmplă și cu sufletul.

Sufletul este zidire, dar duhovnicească, nu trupească. În toate lucrurile, ca ele să existe și să dăinuie, trebuie să domnească o alcătuire lăuntrică armonioasă, care să urmeze unor legi. Când, în lumea materiei, legile se clatină, materia ajunge ori să se schimbe, ori să se destrame. Asemenea, în lumea duhovnicească, dacă se ajunge la clătinarea armoniei ei lăuntrice, sufletul începe, la rândul-i, să se schimbe. Treptat, în el va domni haosul, tulburându-i atmosfera lăuntrică. Și, pentru că sufletul nu-i nici aer, nici apă, care se liniștesc oarecum de la sine, după trecerea furtunii, înseamnă că țesutul duhovnicesc al sufletului nu-i tămăduit numai de simpla trecere a vremii, ci de aceeași putere care le învață și pe celulele trupului ce trebuie să facă îndată după rănire. Cum oare poate această putere să lucreze atât de bine și să tămăduiască desăvârșit și rănila trupești, și rănila duhovnicești? Tocmai pentru că ea este aceea care a plăzmuț din nimic și lumea duhovnicească, și pe cea trupească, și-atunci știe foarte bine cum să lecuiască ceea ce însăși a zidit.

Ar trebui să ne întrebăm acum care-i deosebirea între duh și materie? Și una, și cealaltă sânt zidite – și, cu toate acestea, sânt atât de diferite. Însă, la o privire mai adâncă, de fapt nu-i nici o diferență. La

Înger la Venirea Domnului - Mănăstirea Chora

temeiul amândorura se află energia Dumnezeiască, dragostea Dumnezeiască. Doar că materia este mai concentrată, de aceea se și poate pipăi și vedea, în vreme ce duhul este rarefiat, dar Sfântul Duh le ține pe amândouă. V'ați întrebat vreodată cum poate fi rănit ceva ce nu poate fi pipăit? Și cum poate fi vindecat, dacă nu poate fi văzut? Țesutul duhovnicesc al sufletului este alcătuit din niște fibre ale puterii, ale vibrației, ale mișcării energiilor necreate, care alcătuiesc țesătura în care se află inima sufletului, precum măduva se află în țesătura foarte fină a țesutului conjunctiv. Această inimă a sufletului este ca un izvor din care țâșnește viață. Glandele trupului produc hormoni, care sânt cele mai importante substanțe ale organismului, fără de care viața nu ar putea exista. Iar sufletul produce hormoni duhovnicești, de care depinde întregul microcosmos al ființei omenești. Dumnezeu, care l-a zidit pe suflet, El singur știe cum să-l vindece. Îi este deopotrivă părinte și doctor. El singur știe cum să întoarcă haosul în rânduială, El singur știe cum să potolească tulburarea puterilor duhovnicești ale sufletului, iar toate acestea le dobândim de la El printr'o lucrare deosebită, numită *rugăciune*.

Există și momente în care sufletul se bucură. Se spune în popor: „Mi-a săltat sufletul de bucurie.” Cine poate *sălta*, cine se poartă atât de viu? Să fie oare un „ceva” fără de trup, de-a cărui existență nu sântem întru totul siguri? Nu are nici țesuturi și nici nervi. E sufletul. El se bucură curat, ca un copil, *saltă* de bucurie. O, Doamne, *învață-ne cum să dobândim cât mai multă bucurie și cât mai puțină durere! Spune-ne, ce se întâmplă cu puterile duhovnicești ale sufletului atunci*

când el se bucură? Ce se întâmplă în acele clipe? Când bucuria sălășluiește în inima sufletului, atunci acea tainică glandă duhovnicească produce și mai multă viață, și mai mulți hormoni duhovnicești și sufletul înflorește și dă roade. Și-atunci, cum să adunăm cât mai multă bucurie duhovnicească pentru suflet? De fapt, această întrebare este chiar esența Credenței Ortodoxe și principalul motiv al venirii lui Hristos pe pământ: biruirea și nimicirea păcatului, tămăduirea sufletului, înzdrăvenirea lui, creșterea, coacerea și rodirea lui. Iar rodul lui este virtutea, care-i dă aripi să treacă lin prin viața asta trăită în trup și, mai presus de toate, care îi dă putere ca, după moartea trupească, să zboare și să treacă fără a fi oprit în văzduh, ajungând cu bine în viața veșnică.

În cele din urmă, știu că multora, dar mai ales persoanelor apropiate de cei pomeniți aici, nu le va fi lesne să parcurgă paginile de față. De aceea lor, și îndeosebi mamei lui Dușan și fratelui său, le cer iertare. Și totuși, cu mai multă putere, îi rog să înțeleagă motivul pentru care-am scris această carte, căci Dușan de-acum nu mai este printre noi și pentru el nu mai putem face nimic, afară doar, de bună seamă, de rugăciunile pentru iertarea sufletului său. Dar încă mulți mai sânt pe lume, prea mulți care pornesc, sau deja pornit-au pe aceleași căi ca Dușan, și ei sânt tot copiii și frații cuiva. Pentru aceștia m'am așternut eu la scris. N'am vrut în cartea asta nici să rănesc, nici să întunec chipul și amintirea dragului meu Ghera, căci toți care l-am

cunoscut știm ce suflet nobil și bun a fost, cum rar se întâlnește, precum și unul dintre cei mai mari tineri pictori din lume, dar care, din păcate, înșelat fiind de mincinoasele valori ale acestei vieți, a apucat pe căi rătăcite, la fel cum s'a întâmplat cu atâția alții înainte și după el.

Mai știu și că prin aceste rânduri smerite n'o să izbăvesc și n'o să împiedic lumea de la pieire, dar mă rog și nădăjduiesc ca măcar unul din acești copii talentați, care vor citi cartea asta, să cugete și să-și vină în fire la vreme, ferindu-se astfel de capcana pe care Dușan n'a reușit s'o ocolească. De bună seamă, n'am vrut să afirm aici că arta ar fi ceva rău în sine, Doamne ferește, căci toți cei dăruiti cu talent de la Dumnezeu, pentru orice fel de lucrare, sânt datori să nu-l îngroape, ci să-l înmulțească. Dar, cu acest prilej, vreau să-i îndemn să-și vadă înzestrarea ca pe un dar primit de la Dumnezeu și să le spun că, dacă o vor înnobila prin rugăciune și prin mulțumire, atunci Însuși Duhul Sfânt va modela și va îndruma lucrarea lor, pentru a fi spre folosul, și nu spre pieirea sufletului. Într'acest chip, multe capcane și primejdii fi-vor ocolite.

Conștiința mea, față de care n'am vrut să greșesc, m'a îndemnat să fac astfel și, cum spunea și patriarhul nostru, Pavel, *„Zis-am și-am mântuit sufletul meu.”* Cine are urechi de auzit, să audă.

Azi, așezându-mă la poalele Muntelui Mokra Gora, în părțile Rașkăi, sub acoperământul și ocrotirea Sfântului Petru de la Korișa și a Mănăstirii Țârna Reka, îi mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a salvat sufletul din acele zile grele și primejdioase ale tinereții mele și că m'a binecuvântat pentru viața monahală și pentru petrecerea în *liniștire*¹³ între aceste stânci însoțite și tăcute.

Câteodată noaptea, când ies și stau sub cerul înstelat și îmi închipui cum suflă veșnicia printre stele și peste acest Pământ plin de păcate, Îl rog pe Dumnezeu să sfârșească odată cu zidirea asta căzută, să ne dăruiască izbăvire din moara morții și să ne facă o punte Cerească pentru a trece în brațele Lui, în viața veșnică.

13. *Liniștirea (isihia)* este pacea inimii, starea netulburată a minții, slobozirea inimii de gânduri, de patimi și de înrăurirea mediului înconjurător. Este sălășluirea întru Dumnezeu. Isihia este calea prin care omul poate dobândi îndumnezeirea, trecând prin curăția inimii și luminarea minții. *Isihastul (sihastrul)* este cel ce se străduiește să dobândească această *isihie*, prin *Rugăciunea inimii*: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă,” aflându-se sub îndrumarea unui duhovnic încercat. Isihia face parte din *tradiția Creștin-Ortodoxă* și are valoare doar în cadrul acestei tradiții, deoarece trebuie trăită împreună cu o viață liturgică, îndeosebi împreună cu participarea la Sfintele Taine, mai ales la Spovedanie și Împărtășanie. *Rugăciunea inimii*, săvârșită fără călăuzirea unui duhovnic îmbunătățit, duce la înșelare, nu la îndumnezeire. (n. red.)

*Fratele meu iubit,
Pusu-ți-au nume de Suflet¹⁴ la botez.
Nu vreau să ajung la 40 de ani,
Spuneai tainic când erai mic.
Sfântul Savva, primul între Sârbi, curmatu-ți-a stihiiile
vieții,
Trăgându-te spre Serbia Cerească, din chinuri sloboz-
indu-te.
În ziua praznicului său te-a dobândit de la Dumnezeu.*

*Puteam ști, oare, dragul meu,
Când oarecând pe mări cutreieram,
Că într'o zi, precum privighetoarea,
Cânta-voi la pomenirea ta cu lacrimi:
Doamne miluiește!
Ci doar jumate a rămas din mine aci,
Iar cealaltă jumate cu tine a plecat la Ceruri.*

*Doamne, ia-mă și pe mine, căci la fel am fost,
În fața Ta, mai mult păcătuît-am,
Cum pentru el ai rânduît, așa să-mi fie mie.*

*Un an trecut-a, vor mai trece o sută.
Eu, mai departe, ca privighetoarea,
Cu credință în mila Ta, cânta-voi:
Doamne miluiește!*

14. Dușa înseamnă Suflet în limba Sârbă. (n. trad.)

CUPRINS

pagina 7
CULTURA ROCK'N'ROLL ȘI DROGURILE

pagina 18
PREFAȚĂ

pagina 20
DUMINICĂ, 4 MARTIE 2001

pagina 29
MARȚI, 6 MARTIE 2001

pagina 33
MIERCURI, 7 MARTIE 2001

pagina 37
VINERI, 9 MARTIE 2001

pagina 45
MIERCURI, 14 MARTIE 2001

pagina 48
MIERCURI, 4 APRILIE 2001

pagina 52
SÂMBĂȚĂ, 7 APRILIE 2001

pagina 59
MARȚI, 5 IUNIE, 2001

pagina 64
DUMINICĂ, 29 IULIE 2001

pagina 66
VINERI, 28 DECEMBRIE 2001

pagina 69
MARȚI, 1 OCTOMBRIE 2002

pagina 73
DUMINICĂ, 28 MARTIE 2002

pagina 93
LUNI, 14 OCTOMBRIE 2002

pagina 107
MIERCURI, 6 NOIEMBRIE 2002

pagina 111
JOI, 10 IULIE 2003

pagina 113
SÂMBĂȚĂ, 12 IULIE 2003

pagina 119
VINERI, 18 IULIE 2003

pagina 128
POSTFAȚĂ

pagina 129
FRATELUI DUȘAN

COLOFON

Traducere/ Ionuț și Sladjana Gurgu
Redactor/ Anca Stanciu
Layout / Atelieruldegrafică.ro
Concept grafic copertă/ Dennis Popescu
Dtp/ Remus Brihac
Tipar/ Accent Print Suceava
Editura Predania/ CP 67, OP 13
București, www.predania.ro
Distribuție/ Supergraph/ 021 320 6119

ISBN 978-606-8195-20-9

PREȘANIA

Carte apărută cu sprijinul Asociației
„Așezămintele Sfântului Mare Mucenic Mina”
www.asfmina.ro
